

Sijoittajien käyttäytyminen kriisitilanteissa osakemarkkinoilla

Joona Vidman

OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2022

Liiketalouden tutkinto-ohjelma
Taloushallinto

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden tutkinto-ohjelma
Taloushallinto

VIDMAN, JOONA:

Sijoittajien käyttäytyminen kriisitilanteissa osakemarkkinoilla

Opinnäytetyö 58 sivua, joista liitteitä 5 sivua
Joulukuu 2022

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten Venäjän hyökkäys Ukrainaan on vaikuttanut suomalaisten sijoittajien sijoituskäyttäytymiseen. Tarkoituksena oli siis kartoittaa, onko suomalaisten sijoittajien käyttäytyminen muuttunut sodan seurauksena.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, joka toteutettiin sähköisen kyselyn avulla. Kysely julkaistiin Facebookin Sijoituskerho-ryhmässä, johon pääsi vastaamaan jokainen ryhmän jäsen.

Opinnäytteen teoriaosuudessa käsiteltiin sijoittamista yleisesti, mitä sijoittaminen tarkoittaa ja miksi sijoittaa. Työ rajattiin koskemaan ainoastaan osakesijoittamista. Työssä avattiin erilaisia mahdollisuuksia sijoittaa suoraan tai epäsuorasti osakkeisiin. Teoriaosuudessa perehdyttiin keskeisiin asioihin osakesijoittamiseen liittyen, kuten riskeihin ja riskienhallintaan. Näiden lisäksi teoriaosuus sisälsi osion kuluttajien sijoituskäyttäytymisestä ja viimeaikaisista osakemarkkinoiden kriiseistä.

Kyselyyn vastasi yhteensä 102 henkilöä, joiden taustatiedot ja sijoitusprofiilit olivat hyvin erilaisia. Tutkimuksesta selvisi, että yli puolet kyselyyn vastanneista oli muuttanut sijoituskäyttäytymistään sodan aikana. Esimerkiksi noin 40 prosenttia vastaajista oli vähentänyt osakesijoitusten ostomäärää euromääräisesti. Tähän oli syynä ainakin markkinoiden ja tulevaisuuden epävarmuus. Kyselyssä selvisi, että suuri osa kyselyyn vastanneista oli ostanut osakkeita halvemmalla kurssien laskiessa. Noin kolmasosa oli kuitenkin jättänyt oman salkkunsa kokonaan rauhaan sodan aikana.

Asiasanat: sijoittaminen, osake, riski, sijoituskäyttäytyminen, kriisi

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Bachelor of Business Administration
Financial Administration

VIDMAN, JOONA:
Investors' Behaviour in Crisis Situations on the Stock Market

Bachelor's thesis 58 pages, appendices 5 pages
December 2022

The purpose of this thesis was to find out how the Russian invasion to Ukraine has affected the investment behavior of Finnish investors. The purpose was to find out whether the behavior of Finnish investors has changed because of the war.

Quantitative research was selected as the research method for the thesis which was carried out using an electronic survey. The survey was published in Facebook's Sijoituskerho group where every member of the group could answer.

The theory part of the thesis discussed investing in general, what it means to invest and why to invest. The work was limited to only share investing. The work opened up various opportunities to invest directly or indirectly in stocks. In the theory part, we familiarized ourselves with key issues related to stock investing, such as risks and risk management. In addition to these, the theory part included a section on investment behavior and recent stock market crises.

A total of 102 people responded to the survey whose background information and investment profiles were very different. The research revealed that more than half of the survey respondents had changed their investment behavior during the war. For example, about 40 percent of the respondents had reduced the purchase amount of equity investment in euro terms. The reason for this was at least the uncertainty of the market and the future. The survey revealed that a large part of those who answered the survey had bought shares because of falling prices. However, about a third had left their own portfolio completely alone during the war.

Key words: investment, share, risk, investment behavior, crisis

SISÄLLYS

1	Johdanto	6
2	Sijoittaminen	7
	2.1 Mitä on sijoittaminen?	7
	2.2 Miksi sijoittaa?	7
3	Sijoittaminen osakkeisiin	9
	3.1 Arvopaperipörssi	9
	3.2 Pörssiosake	9
	3.2.1 Osinko	10
	3.2.2 Osakelajit	11
	3.3 Kasvu- ja arvo-osakkeet	11
	3.4 Sykliset ja vakaat (defensiiviset) osakkeet	12
	3.5 Osakerahastot	13
	3.6 Yhdistelmärahastot	14
	3.7 Listaamattomat yhtiöt	14
4	Riskit osakemarkkinoilla	16
	4.1 Yleistä riskeistä	16
	4.2 Markkinariski	16
	4.3 Osakekohtainen riski eli yritysrisi	17
	4.4 Valuuttariski	18
	4.5 Hajauttaminen	18
	4.5.1 Maantieteellinen ja toimialakohtainen hajauttaminen	19
	4.5.2 Ajallinen hajauttaminen	21
	4.6 Riskimittarit	22
	4.6.1 Volatiliteetti	22
	4.6.2 Beta	23
	4.6.3 Sharpen luku	23
5	Sijoittajakäyttäytyminen	25
	5.1 Sijoittajan käyttäytymiseen vaikuttavat tekijät	25
	5.2 Erilaiset sijoittajatyypit	26
6	Markkinoiden kriisit	28
	6.1 Musta maanantai	28
	6.2 IT-kupla	29
	6.3 Finanssikriisi	30
	6.4 COVID-19	31
	6.5 Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan	33
7	Kyselytutkimus	35

7.1 Käytettävät menetelmät	35
7.2 Tutkimuksen toteuttaminen	35
8 Tutkimustulokset	37
8.1 Kyselyn vastaajien taustatiedot	37
8.2 Sijoittajakäyttäytyminen ja sen muutokset sodan aikana	41
8.3 Yhteenveto	45
9 Pohdinta	48
LÄHTEET	50
LIITTEET	54
Liite 1. Kyselylomake	54

1 Johdanto

Koronapandemian aiheuttamasta alkushokista markkinat toipuivat yllättävän vahvasti ja nopeasti. Koronasta toipuminen on kuitenkin pysähtynyt ja tänä vuonna on nähty suuriakin myrskyjä osakemarkkinoilla. Venäjä on käynnistänyt hyökkäyssodan Ukrainaan ja tämä on nostanut raaka-aineiden sekä muiden hyödykkeiden hintoja ylöspäin. Keskuspankit ovat pyrkineet saamaan kuriin hintojen nousun taantumien välttämiseksi. Markkinat ovat kokeneet suuria vaikutuksia epävarmuuden keskellä. Esimerkiksi Dow Jones -indeksi on enimmillään laskenut 22 prosenttia. (Nordea Funds 2022.)

Opinnäytetyön aiheena on sijoittajien käyttäytyminen kriisitilanteiden aikana osakemarkkinoilla. Maailmalla on eletty jo pitkään poikkeuksellisia aikoja, jotka ovat vaikuttaneet markkinatilanteeseen ja ihmisten arkeen. COVID-19 rinnalla sijoittamiseen on tällä hetkellä vaikuttanut myös Venäjän hyökkäyssota, jolla on ollut myös iso vaikutus markkinoihin ja ihmisten sijoituspäätöksiin. Tämä vuoksi opinnäytetyön aihe on ajankohtainen ja tärkeä.

Tämän opinnäytetyön teoriaosuuden alussa kerrotaan sijoittamisesta yleisesti, mitä sijoittaminen tarkoittaa ja miten sijoittaa. Opinnäytetyö on rajattu käsittelemään ainoastaan osakesijoittamista. Työssä avataan erilaisia mahdollisuuksia sijoittaa suoraan tai epäsuorasti osakkeisiin. Tämän lisäksi opinnäytetyö käsittelee osakesijoittamiseen liittyviä sijoittajalle olennaisia tietoja. Opinnäytetyössä perehdytään osakesijoittamisen erilaisiin riskeihin, riskimittareihin ja tapoihin vähentää omien sijoitusten riskejä. Teoriaosion loppu sisältää myös osuuden viimeisimmistä markkinoiden kriiseistä ja yleisen osion kuluttajien sijoituskäyttäytymisestä. Opinnäytetyö päättyy kyselytutkimukseen, jossa hyödynnetään Facebook-palvelun Sijoituskerho -ryhmää. Kyselyn avulla on tarkoitus pohtia ja analysoida suomalaisten sijoittajien käyttäytymistä nykyisen maailmantilanteen aikana.

Kyselytutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten Venäjän hyökkäys Ukrainaan on vaikuttanut suomalaisten sijoittajien sijoituskäyttäytymiseen. Onko suomalaisten sijoittajien käyttäytyminen muuttunut vai pysynyt ennallaan? Onko sijoittajien osto- ja myyntikäyttäytymisessä tapahtunut muutoksia?

2 Sijoittaminen

2.1 Mitä on sijoittaminen?

Jokainen meistä on omalla tavallaan sijoittaja. Pelkästään jo oman asunnon ostaminen on sijoitus. Toisinaan ihmiset saattavat sijoittaa omaan vapaa-aikaansa vähentämällä töiden tekoa. (Sijoittaja.fi n.d.) Näiden kahden esimerkin lisäksi sijoittaminen on osakkeiden ja muiden erilaisten sijoituskohteiden omistamista, ostoa sekä myymistä tarkoituksena tehdä sijoittamalla omalle sijoitukselleen tuottoa. Voidaan sanoa, että peruseriaatteena on ostaa sijoituskohdetta halvemmalla ja myydä kalliimmalla, jolloin sijoituskohteesta syntyy voittoa. (Raha.fi n.d.)

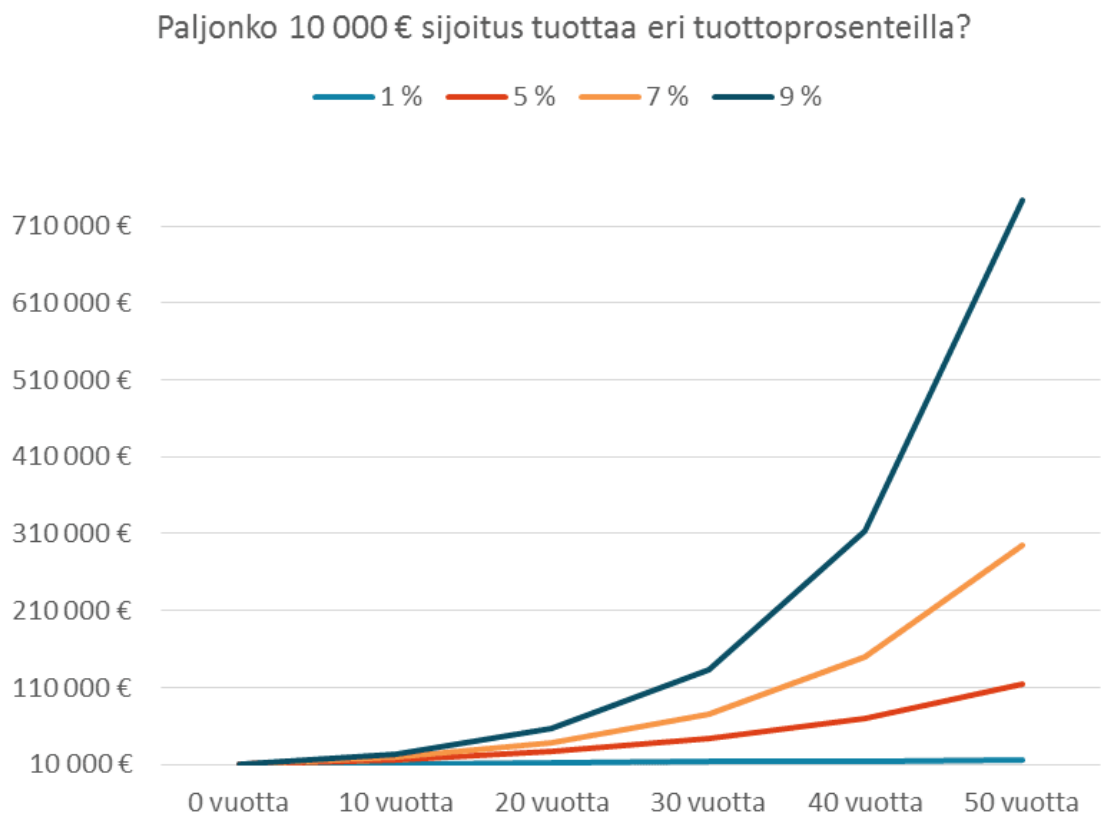
Sijoittamisen usein mielletään olevan monimutkainen ja hankala käsite. Sijoitusprosessin alussa käydään läpi sijoittajan lähtötilanne. Lähtötilanteessa analysoidaan sijoittajan eri mahdollisuudet eli sijoituskohteet ja sijoittajan omat tuotto- ja riskiodotukset. Tärkeää aluksi on käydä läpi, millä tavoin sijoittaja rahoittaa omat sijoituksensa. Koko sijoitusprosessi päättyy joko sijoitusten onnistuneeseen arviointiin tai virheistä oppimiseen. Sijoitus konkretisoituu siis sen myyntivaiheessa. Usein sijoittamisen alussa sijoittajan kannattaa rakentaa itselleen oma henkilökohtainen sijoitussuunnitelma, jonka avulla sijoittaja voi koota itselleen edellä mainitut asiat yhteen. (Kallunki 2019, 2.)

2.2 Miksi sijoittaa?

Sijoittaminen voi olla tapa säästää omia eläkepäiviä varten. Jo pelkästään yksinkertaisilla ratkaisuilla pääsee pitkällä tähtäimellä hyviin tuloksiin. Toisinaan voi sijoittamalla kerryttää omalle lapselleen varallisuutta ja tällä tavoin turvata lapselle paremman taloudellisen tilanteen ja turvatumman tulevaisuuden, kun lapsi on täysi-ikäinen. Toiset taas tavoittelevat sijoittamisella omaa taloudellista riippumattomuutta. Tämä kuitenkin vaatii sijoittajalta enemmän kurinalaisuutta, kulutuksen vähentämistä, kuluissa säästämistä sekä melkein kaiken ylimääräisen omaisuuden säästämistä tuotto-odotukseltaan korkeisiin sijoituskohteisiin. Esi-

merkiksi 1 000 000 euron varallisuus voi antaa jollekin jo taloudellisen riippumattomuuden. Tällöin jo pelkästään 5 prosentin netto-osinkotuotoilla saisi tuottoa 50 000 euroa vuoden aikana. Tämä osinkotuotto kattaisi jo monella ihmisellä vuoden menot. (Sijoittaja.fi n.d.)

Alla olevat kuvio 1 ja taulukko 1 kuvaa, kuinka 10 000 euron sijoitus voi tuottaa pitkällä aikavälillä eri tuottoprosenteilla (Sijoittaja.fi n.d.).

Kuvio 1. Sijoitusten tuotto eri tuottoprosenteilla (Sijoittaja.fi n.d.)

Taulukko 1. Sijoitusten tuotto eri tuottoprosenteilla (Sijoittaja.fi n.d.)

Tuotto	Aika				
	10 vuotta	20 vuotta	30 vuotta	40 vuotta	50 vuotta
1 %	11 046 €	12 202 €	13 478 €	14 889 €	16 446 €
5 %	16 289 €	26 533 €	43 219 €	70 400 €	114 674 €
7 %	19 672 €	38 697 €	76 123 €	149 745 €	294 570 €
9 %	23 674 €	56 044 €	132 677 €	314 094 €	743 575 €

3 Sijoittaminen osakkeisiin

3.1 Arvopaperipörssi

Arvopaperipörssi on nimensä mukaisesti kauppapaikka, jossa käydään kauppaa arvopapereilla muiden sijoittajien kanssa. Pörssin kautta sijoittajat käyvät keskenään kauppaa ja tämän avulla yhtiöt rahoittavat toimintaansa välttämättä velkapääoman ottamisen. (Saario 2021, 19.) Pörssikauppaa käydessä tarvitsee välittäjän, joita ovat esimerkiksi verkkopankit, pankkiiriliikkeet sekä tavalliset pankit. Edellisten sijoituspalveluyritysten meklarit sekä edustajat tekevät sijoittajien vahvistamat kaupat pörssissä. Ennen ensimmäistä sijoitusta tulee kuitenkin avata oma henkilökohtainen arvo-osuustili, jonne arvopaperit siirtyvät kaupan jälkeen säilytettäväksi. Arvo-osuustilin avauspaikkoja ovat muun muassa Arvopaperikeskukset, pankit sekä pankkiiriliikkeet. Tilejä voi olla useampi, mutta kaikki omistukset voi toisinaan myös kirjata samalle tilille. (Pörssisäätiö 2017, 6.)

Usein osakesijoittamisen yhteydessä puhutaan ensimarkkinoista ja jälkimarkkinoista. Ensimarkkinoilla osakkeita ostetaan osakeannista ja sijoitettu varallisuus menee suoraan yrityksen käyttöön. Jälkimarkkinat sen sijaan tarkoittavat kauppaa pörssissä eli silloin osakkeet siirtyvät toiselle sijoittajalle. (Pörssisäätiö 2017, 27.)

3.2 Pörssiosake

Osakkeet ovat sijoituskohteita, joiden tarkoituksena on tuottaa tuottoa sijoittajan sijoitetulle pääomalle. Osakkeet ovat lähtöisin osakeyhtiön omasta osakepääomasta ja omistamalla osakkeen osakeyhtiöstä lunastaa itselleen omistuosuuden yhtiöstä ja on samalla yhtiön omistaja. (Pörssisäätiö 2017, 4.)

Osakkeenomistajana on oikeus osallistua yhtiökokoukseen, jossa päätetään yhtiön asioista muiden osakkeenomistajien kanssa. Osakeyhtiön suurimmista osakkeenomistajista muodostuu nimitystoimikunta, jolla oikeus valita yhtiökokoukselle hallituksen jäseniksi parhaat ehdokkaat. (Saario 2021, 19.)

Osakkeen arvo määräytyy sijoittajien kysynnän ja tarjonnan mukaan pörssissä. Kun osakkeen ostaja ja myyjä pääsevät yhteisymmärrykseen osakkeen hinnasta, niin tapahtuu kauppa pörssissä kyseiseen sovittuun hintaan. Osakkeen hintaa kutsutaan tässä tapauksessa markkinahinnaksi. (Mandatumtrader 2020.)

Osakesijoitukset ovat olleet puoleensavetäviä sijoittajien keskuudessa, koska ne ovat tarjonneet onnistuessaan sijoittajalleen parhaan tuoton. Pitkällä tähtäimellä osakesijoitukset ovat olleet tuottavin sijoituskohteet. Osakkeet ovat tuottaneet noin 5 prosenttia enemmän kuin melkein riskittömät korkosijoitukset. Osakkeiden arvo nousee usein pitkän ajan kuluessa sekä isoin osa yhtiöistä maksaa arvonnousun lisäksi vuosittaista osinkotuottoa osakkeenomistajilleen. Kuitenkaan ei pidä ajatella, että tulevaisuudessakin osakesijoitukset tuottaisivat varmasti samalla tavalla kuin menneisyydessä. (Pörssisäätiö 2017, 4.)

3.2.1 Osinko

Omistamalla osakeyhtiöstä osakkeen on myös oikeutettu saamaan oman osuutensa yhtiön mahdollisesta voitonjaosta osinkoina. (Saario 2021, 19.) Yhtiöt jakavat usein osakkeenomistajien päätöksen mukaisesti osinkoja omistajilleen ja jättävät osan yhtiöön esimerkiksi investointeihin sekä kasvuun. Voittojen jättämisestä yhtiöön hyötyvät myös osakkeenomistajat silloin, kun yhtiöllä on tuottavia investointikohteita yhtiön tulevaisuutta ajatellen. Useimmat pörssinoteeratut yhtiöt maksavat voitto-osuutensa eli osingon keväällä. (Pörssisäätiö 2017, 9.)

Yhtiö ilmoittaa osinkonsa määrän euroissa yhtä osaketta kohden. Sijoittajia usein kiinnostaa myös, millaisen tuoton he ovat saaneet sijoittamalleen summalle. Tämän sijoittajat löytävät esimerkiksi pörssilistojen lehdistä, joissa osinkotuotto julkaistaan osinkotuottoprosenttina. Osinkotuottoprosentti kertoo osinkotuoton suuruuden, kun osakkeesta maksaa kyseisen päivän hinnan. (Pörssisäätiö 2017, 9.)

3.2.2 Osakelajit

Yhtiöllä voi olla myös erilaisia osakkeita, jotka tuottavat omistajilleen erilaiset oikeudet yhtiössä. Osakelajien luominen tapahtuu yhtiöjärjestyksessä yhtiön perustamisvaiheessa. Toinen mahdollisuus niiden muuttamiselle on muuttamalla yhtiöjärjestystä. (Docue 2022.)

Osakeyhtiö voi erilajisten osakkeiden avulla suunnata osinkoja tai päätösvaltaa tietyn osakkeen lajille. Toisen osakkeen avulla voi saada suuremman äänimäärän yhtiökokouksessa tai enemmän osinkoja. Osakelajit nimetään usein esimerkiksi A- ja B-sarjan osakkeiksi, etuoikeutetuiksi osakkeiksi ja kantaosakkeiksi. Joka tapauksessa osakelajeja voi olla kaksi tai jopa useampi. (Docue 2022.) Osakelajin tunnuksesta ei selviä, miten eri osakkeet eroavat toisistaan. Osakkeiden eroista on otettava selvää yhtiökohtaisesti. (Pörssisäätiö 2017, 29.)

3.3 Kasvu- ja arvo-osakkeet

Kasvuyhtiön voi tunnistaa sen nopeasti kasvavasta liikevaihdosta. Niiden kurssit saattavat vaihdella laajasti. Nousut voivat olla nopeita tai laskut jyrkkiä eli niiden kurssien voidaan sanoa olevan volatiileja. (Pörssisäätiö 2017, 17). Kasvuosakkeilla tarkoitetaan sellaisia osakkeita, joiden on tarkoitus tulevaisuudessa nousta ja tuottaa omistajilleen tuottoa osakkeiden arvon nousun avulla. Monet maailman tunnetuimmista kasvuyhtiöistä ovat teknologiayhtiöitä, kuten esimerkiksi Facebook, Netflix, tai Apple. Kasvuyhtiöille yleistä on, että ne maksavat osakkeenomistajille keskimääräistä pienempää osinko tai eivät maksa sitä ollenkaan, vaan hyödyntävät voittonsa yhtiön kasvuun ja investointeihin. Arvo-osakkeiden P/E-luvut ovat yleensä matalammasta päästä, kun taas kasvuyhtiöiden P/E-luku voi olla verrattuna arvoyhtiöiden lukuun kymmenkertainen. (Marchetti 2021.)

Verrattuna kasvuosakkeisiin arvo-osakkeet käyttäytyvät kasvuosakkeita vaakaammin. Arvo-osakkeiden kurssit eivät nouse samalla tavalla kuin kasvuosakkeiden, mutta ne reagoivat myös vähemmin laskukausiin. Arvo-osakkeita löytyy muun muassa sähkö-, öljy-, ja rahoitusosalta. Näiden lisäksi perinteisen teollisuu-

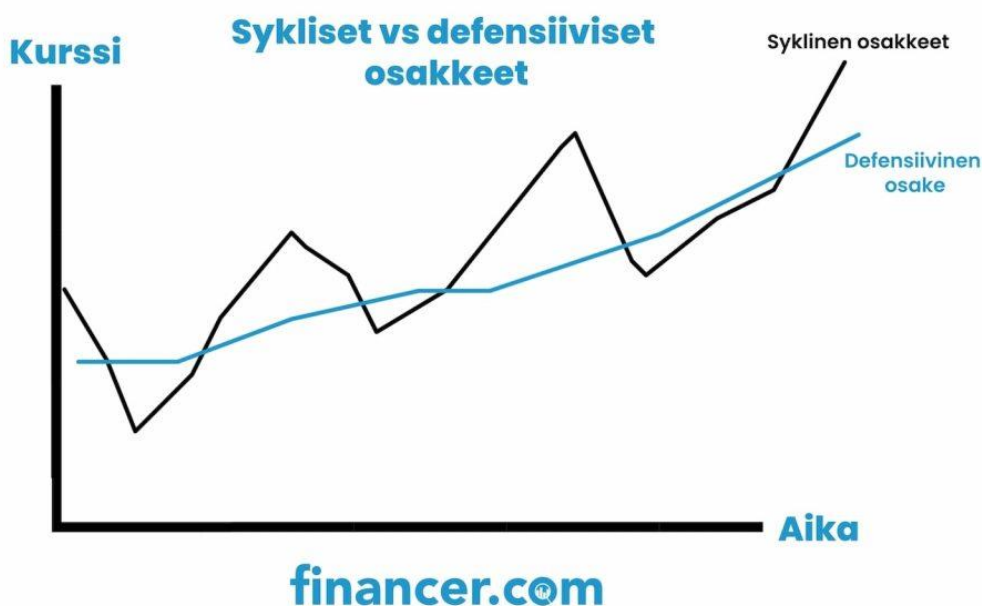
den eli metalli- sekä metsäyhtiöiden osakkeet kuuluvat suurilta osin arvo-osakkeisiin. Arvo-osakkeet ovat usein myös hyviä osingonmaksajia. Tutkittaessa arvo-osakkeiden markkina-arvoa, niin voidaan huomata sen olevan lähellä tasearvoa eli P/B-lukua. Arvo on korkeimmillaan 2 ja normaalisti lähellä yhtä. Osakekohtainen tulos eli P/E-luku on usein matalampi kuin markkinoilla keskimäärin. (Pörssisäätiö 2017, 18.)

3.4 Sykliset ja vakaat (defensiiviset) osakkeet

Osakkeet voidaan jakaa syklisiin ja defensiivisiin osakkeisiin riippuen siitä, kuinka niiden arvo reagoi suhdanteisiin. Sykliset osakkeet reagoivat suhdannevaihteluun verrattuna muihin osakkeisiin keskimääräistä voimakkaammin, kun taas defensiiviset osakkeet heikommin. Defensiivisten osakkeiden kysyntä pysyy usein vakaana riippumatta suhdannevaihtelusta. Osakkeelle tavanomaista on, että osake laskee markkinoihin nähden keskimäärin vähemmän, mutta nousee nousumarkkinoiden aikana myös keskimääräistä hitaammin. Esimerkiksi vähittäiskauppa, teleoperaattorit ja ruokateollisuus kuuluvat defensiivisiin aloihin. Defensiiviset osakkeet maksavat usein samalla keskimäärin korkeaa ja tasaista osinkotuottoa. (Yli-Korhonen 2022a.)

Defensiivisten osakkeiden beta-kerroin on usein alle yksi. Syklisissä osakkeissa taas se on yleensä yli yksi. Tällöin osakkeiden tuotto heilahtelee keskimääräistä markkinaa suuremmin. Sykliset yhtiöt sijoittuvat yleensä toimialoille, joissa voidaan nähdä kysynnällä voimakas vaikutus suhdannevaihteluihin. Hyviä esimerkkejä Suomessa syklisistä yhtiöistä ovat useat metsä- ja metallialan yhtiöt. Myös useat rakennusalan toimijat sijoittuvat syklisiin yhtiöihin. (Yli-Korhonen 2022b.)

Alla oleva kuvio 4 auttaa hahmottamaan syklisen ja defensiivisen osakkeen kurssikehityksen. Kuvioista selviää, että defensiivisen osakkeen kurssikehitys on paljon vakaampaa. (Yli-Korhonen 2022a.)

Kuvio 4. Syklisen ja defensiivisen osakkeen kurssikehityksen ero (Yli-Korhonen 2022a.)

3.5 Osakerahastot

Suoran osakesijoittamisen sijaan osakkeisiin voi sijoittaa osakerahastojen kautta. Sijoittaessa osakerahastoon varat hajautetaan pääosin osakkeisiin. Osakerahastojen avulla sijoittaja pystyy vähentämään sijoituksen riskiä verrattuna suoraan osakesijoittamiseen. Osakerahastoihin sijoittamalla sijoittaja pääsee helpomalla kuin suoraan sijoittamalla osakkeisiin, koska rahasto on jo valmiiksi hajautettu. Osakerahastoja voidaan jakaa esimerkiksi maantieteellisen sijainnin perusteella tai toimialakohtaisesti. Maantieteellisesti rahastoja jaotellaan euroalueelle, kotimaahan, maailmanlaajuisesti, Eurooppaan sekä kehittyviin markkinoihin. (Viitala 2022.)

Vaikka osakerahastoissa sijoittaja pystyy pienentämään riskiä hajauttamalla, niin rahastoissa pätee edelleen riskit kurssiheilahtelulle. Tämän vuoksi osakerahastoihin sijoittavalla täytyy olla enemmän riskinsietokykyä kuin muun muassa korkorahastoihin sijoittavalla. (Viitala 2022.). Poikkeuksena on kuitenkin High Yield -rahastot, jotka ovat korkean riskin korkorahastoja. (Osakesijoittaja.fi n.d.) Osakerahastoja erotellaan niiden riskitason ja tuoton mukaan. Joissakin rahastoissa on suuremmat perityt kulut ja tuottotavoitteet, kun taas toisessa voi olla pienemmät kulut ja myös pienempi tuottotavoite. (Viitala 2022.)

Sijoittajalle on ehdottomasti tärkein asia osakerahaston tuotto, kuitenkin kuluilla saattaa olla iso merkitys pitkän aikavälin sijoittamisessa. Vuotuiset kustannukset osakerahastoissa voivat olla kalleimmillaan yli kolme prosenttia, kun taas keskimäärin suomalaisten maailmalle sijoittavassa osakerahastossa kulut ovat 1,55 prosenttia. (Viitala 2022.)

3.6 Yhdistelmärahastot

Yhdistelmärahaston sijoitus hajautetaan sekä osake- että korkorahastoihin. Nämä rahastot jaetaan usein kolmeen eri luokkaan eli matalariskisiin, neutraaliriskisiin ja korkeariskisiin rahastoihin. Matalariskisen yhdistelmärahaston korkosijoitusten osuus on usein 70–80 prosenttia ja osakesijoitusten 20–30 prosenttia. Neutraaliriskisen rahaston korko- ja osakesijoitusten painotus on nimensä mukaisesti neutraali eli 50/50. Korkeariskisen yhdistelmärahaston painotus keskittyy enemmän osakesijoituksiin, joiden osuus on 70–80 prosenttia ja korkosijoitusten 20–30 prosenttia. (Sijoittaja.fi 2022.)

Yhdistelmärahastojen korkeampi riski tarkoittaa mahdollisuutta korkeampaan tuottoon osakesijoitusten suuremman painotuksen vuoksi. Yhdistelmärahastot ovat olleet suosittuja sijoittajien keskuudessa, sillä sijoitusten allokointi eri omaisuuslajeihin vähentää huomattavasti sijoitussalkun riskejä. Sijoittajan tarkoituksena on saada tuottoa markkinatilanteesta riippumatta. Kun osakemarkkinoilla on epävarmuutta, niin kohdistuu laskupaineet usein osakkeisiin ja nousupaineet korkomarkkinoille. (Erkkilä 2019.) Yhdistelmärahaston kulut vaihtelevat vuosittain rahastosta riippuen 0,40–2,30 prosentin välillä. Juoksevien kulujen lisäksi useisiin yhdistelmärahastoihin sisältyy merkintä- ja lunastuspalkkio, joka on 0,50–1,00 prosenttia. (Sijoittaja.fi 2022.)

3.7 Listaamattomat yhtiöt

Listaamattomat yhtiöt ovat yksi sijoittamisen muoto. Sijoittajalla on mahdollisuus sijoittaa listaamattomiin yhtiöihin osakepohjaisen joukkorahoituksen kautta.

(Pörssisäätiö 2017, 25). Pörssilistatun ja listaamattoman yhtiön erona on, että listaamattoman yhtiön osakkeilla kaupankäynti ei tapahdu pörssissä. Listaamattomia yhtiöitä ovat usein pk-yritykset sekä perheyhtiöt, joita esimerkiksi Suomessa on peräti 260 000. (Heikkilä 2022.). Listaamattomat kasvuyhtiöt keräävät usein digitaalisten alustojen avulla suurelta määrältä ihmisiä pieniä sijoituksia rahoittaakseen oman toimintansa laajentamista ja kehittämistä. Joukkorahoituksen erona pörssiin on se, että palvelualustan sääntely ja sijoittajansuoja eivät vastaa pörssin sääntelyä ja sijoittajansuojaa. (Pörssisäätiö 2017, 25.)

Sijoittaessa listaamattomiin yhtiöihin tulisi perehtyä ainakin seuraaviin kysymyksiin. Miksi yrityksen on tarkoituksena kerätä rahaa? Kysymyksen perusteella sijoittaja saa selville, että onko rahoituksen avulla tarkoitus edistää yrityksen kasvua vai esimerkiksi maksaa yrityksen nykyisiä velkoja. Keitä henkilöitä kuuluu yrityksen omistajiin ja johtoon? Yrityksen avainhenkilöillä ja johdolla on tärkeä rooli yhtiön tulevaisuuden liiketoiminnan kehittämisen ja laajentamisen kannalta. Sijoittajan tulisi myös selvittää yhtiön markkina-arvo. Jokaisella osakkeenomistajalla on yhtäläinen äänioikeus. Tämän vuoksi sijoittajan on tärkeää tietää, millaisen omistusosuuden omalla sijoituksellaan saa ja mikä on sijoitettavan yhtiön markkina-arvo, kun lasketaan mukaan sijoitettu arvo. Tulisi siis selvittää vastaako yhtiö osakekannan perusteella omaa arvotasoaan. Sijoituksen jälkimarkkinat tulisi myös huomioida sijoituspäätöstä tehdessä. (Pörssisäätiö 2017, 25–26.)

Listaamattomiin yhtiöihin sijoittaminen vaatii sijoittajilta enemmän vaivaa ja aikaa etsiä yhtiöistä luotettavaa tietoa tehdäkseen sijoituspäätöksensä. Sijoituskohteenä listaamattomat yhtiöt ovat riskiltään korkeariskisempiä kuin pörssiyhtiöt, koska pörssin tyylinen sääntely, tiedonantovelvollisuus ja sijoittajansuoja eivät koske niitä samalla tavalla kuin pörssiyhtiöitä. Näiden syiden takia hajauttaminen korostuu erityisesti listaamattomiin yhtiöihin sijoittaessa. (Pörssisäätiö 2017, 26.)

4 Riskit osakemarkkinoilla

4.1 Yleistä riskeistä

Osakemarkkinoille sijoittamiseen liittyy aina omat riskinsä ja tämä sijoittajan tulisi itse tiedostaa. Sijoittajalla on usein tietty tuotto-odotus, jota sijoittaja tavoittelee omalla sijoituksellaan. Tuotto-odotuksella on kuitenkin suora yhteys riskiin. Tämän takia riskin ymmärtämisellä on suuri merkitys. Sijoittajan pitäisi pystyä rakentamaan sijoitussalkku, joka vastaa sijoittajan tuotto-odotuksia sekä riskitasoltaan omaa riskinsietokykyä. (Saario 2021, 101.)

Riski tarkoittaa osakemarkkinoilla epävarmuutta osakesijoituksen tuotosta tai tappiosta. Sijoittaja ei pysty arvioimaan etukäteen oman sijoituksensa kokonaistuottoa, vaan osakkeen kokonaistuotto konkretisoituu osakkeen myyntivaiheessa. Kokonaistuottoon sisältyy osakkeesta kertyneet osinkotulot. Osakemarkkinoilla on kahdenlaisia riskejä. Toinen on yhtiön menestymiseen liittyvä riski eli yritysrisi ja toinen on osakemarkkinoiden kehityssuuntaan liittyvä riski eli markkinariski. Seuraavaksi käsitellään osakemarkkinoiden kahta eri riskiä tarkemmin. (Pörssisäätiö 2017, 13.)

4.2 Markkinariski

Markkinariskillä eli systemaattisella riskillä tarkoitetaan markkinoiden yleistä kehityssuuntaa ja sen aiheuttamaa tappiomahdollisuutta. Markkinariski ei siis rajoitu ainoastaan yhteen sijoittajaan, toimialaan tai yritykseen, vaan koko markkinoihin vaikuttaviin tekijöihin. Markkinariskin huonona puolena on se, että siltä ei pysty kokonaan suojautumaan esimerkiksi ostamalla johdannaissuojaa tai hajauttamalla omia sijoituksiaan, koska riskin vaikutukset voivat näkyä laajoina. (Pankki-asiat.fi n.d.a.) Markkina- ja yritysrisi ovat riippuvaisia toisistaan. Vaikka markkinariskiltä vältyttäisiin, niin vaikuttaisi yritysrisi edelleen.

Markkinariskin voi ainoastaan sivuttaa poistamalla osakemarkkinoilta, kun markkinoiden trendi eli kehityksen pääsuunta on laskussa alas. Markkinariskistä esimerkkinä on kiinteistömarkkinoiden romahdus vuonna 2008 Yhdysvalloissa, jolloin se vaikutti pörssikursseihin kaikkialla. Toisena esimerkkinä on Kreikan ja muutaman muun maan velkaongelmat vuonna 2011, jolloin ongelmat aiheuttivat suuria tappioita valtioiden obligaatioiden omistajille. Vaikka Suomen puolella yhtiöiden osavuositarkastukset olivat erinomaisia, niin velkaongelmien aiheuttama myyntipaine pörssiosakkeiden joukossa laski myös Suomessa kursseja. (Saario 2021, 103–104.)

4.3 Osakekohtainen riski eli yritysrisiki

Yritysrisiki tarkoittaa yksittäisen yhtiön menestykseen liittyvää riskiä. Riski konkretisoituu osakkeen hinnan muutoksissa esimerkiksi huonon tuloksen takia. Kaikki yhtiöön liittyvät uutiset, jotka vaikuttavat tulosodotuksiin tai muuttavat käsitystä yhtiön tulevasta kehityksestä yleensä vaikuttavat kurssikehitykseen. Jo pelkästään yhtiöstä liikkuvat huhut voivat näkyä yksittäisen yhtiön kurssimuutoksissa. (Pörssisäätiö 2017, 13.)

Kaikki yhtiöt pörssissä eivät voi olla tuottavia sijoituskohteita. Yhtiöt, jotka ovat menestyneitä ovat usein myös kannattavia sekä kasvavia. Ne tuottavat omistajilleen taloudellista lisäarvoa, koska niiden oman pääoman tuotto prosentti on korkea. Pörssin historiassa on useita yhtiöitä, jotka ovat poistuneet pörssistä esimerkiksi ajautumalla konkurssiin tai sulautunut toiseen yhtiöön. Suuria taloudellisia tappioita omistajilleen aiheuttaneita yhtiöitä Suomessa ovat muun muassa Ah-tium (Talvivaara), Kesätunturi sekä Tiimari. Osakekohtaiseen riskiin eli yritysrisikiin voidaan kuitenkin vaikuttaa jo pienellä hajauttamisella. Valittaessa salkkuun esimerkiksi 5 yhtiötä, niin yritysrisiki pienenee jo 28 prosenttiin, kun taas 20 yhtiöllä 12 prosenttiin. (Saario 2021, 108–110.) Hajauttamista käsitellään vielä tarkemmin alaluvussa 4.5.

4.4 Valuuttariski

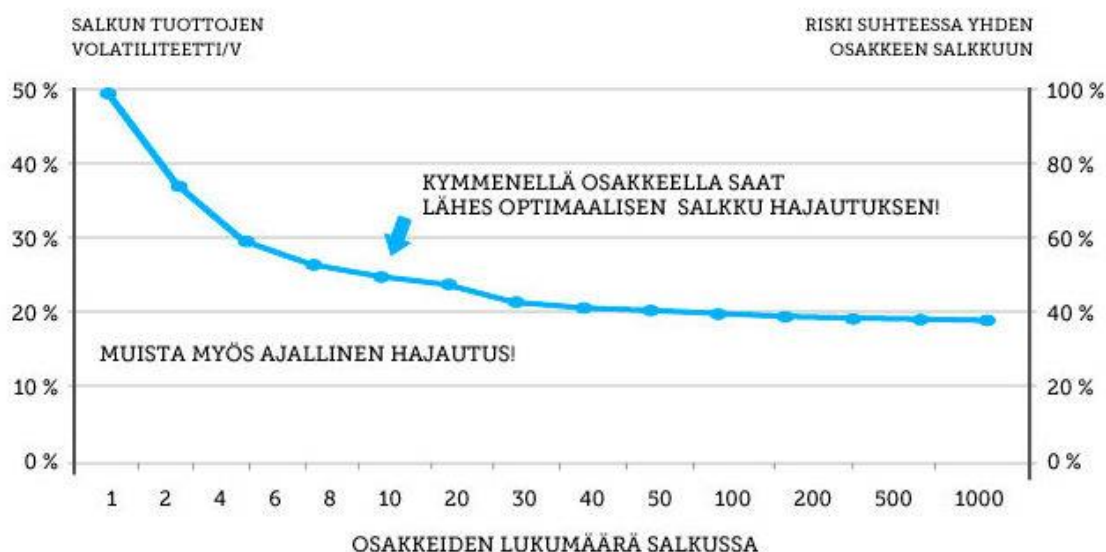
Valuuttariski tai valuuttakurssiriski syntyy valuuttakurssimuutosten seurauksena eri omaisuusluokissa. Valuuttariski kuuluu samalla tavalla markkinariskeihin kuin korkoriski. Kun kaupankäynnissä käytetään kahta eri valuuttaa, kuten dollaria sekä euroa, syntyy valuuttakurssiriskiä. Riski siis konkretisoituu kansainvälisessä kaupankäynnissä, jolloin osto ja myynti suoritetaan eri valuutoissa. (Pankkiasit.fi n.d.c.)

Esimerkiksi, jos ostetaan yhdysvaltalaisista osaketta 100 kappaletta ja yhden osakkeen hinta on 10 euroa, niin valuuttaa on vaihdettava euroista dollareihin. Kun valuuttakurssi euroista dollareihin on 1,2, niin osakkeiden hinnaksi tulisi 120 dollaria ja hintaan lisättäisiin vielä valuutanvaihtokulut. (Pankkiasiat.fi n.d.c.)

4.5 Hajauttaminen

Jokainen sijoittaja tuntee sanonnan: ”Ei kaikkia munia yhteen koriin.” Onnistumiset tietyissä kohteissa ja epäonnistumiset toisaalla tukevat toisiaan ja tasoittavat sijoitusten tuottoja. Hajauttamisella tarkoituksena on pienentää salkun riskiä. Hajauttamiseen löytyy useita eri lähestymistapoja. (Saariaho 2021.) Sijoituksia tulisi hajauttaa sekä eri toimialoille että maantieteellisesti eri alueilla toimiviin yhtiöihin. Näiden kahden lisäksi ei kuitenkaan tule unohtaa ajallista hajautusta, eli varat kannattaa sijoittaa useissa erissä kertasijoituksen sijaan. (Pörssisäätiö 2018.)

Kuviosta 5 voidaan huomata hajautuksen vaikutus salkun riskin pienentymiselle. Kuvion mukaan jo kymmenen osakkeen hajautukselle voi saada melkein optimaalisen hajautuksen omaan salkkuun. (Pörssisäätiö 2018.)

Kuvio 5. Salkun hajauttaminen. (Pörssisäätiö 2018.)

4.5.1 Maantieteellinen ja toimialakohtainen hajauttaminen

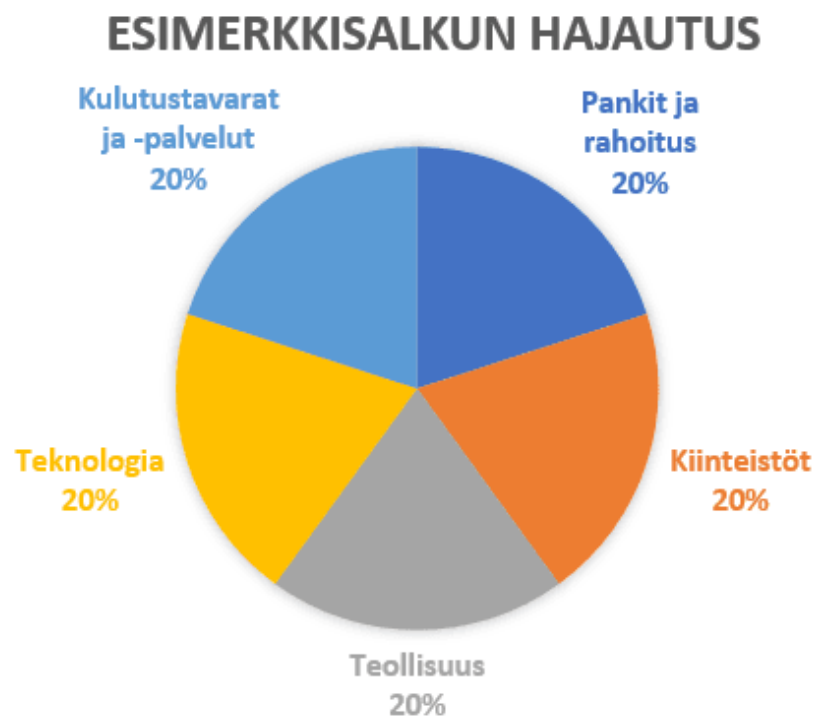
Lyhyellä aikavälillä on mahdotonta ennustaa markkinoiden kehitystä. Kukaan ei pysty ennustamaan mitkä maat, osakemarkkinat tai alueet kasvavat tai laskevat seuraavan vuosikymmenen aikana muita enemmän. Tämän vuoksi on tärkeää hajauttaa salkkua maantieteellisesti, jotta voidaan pienentää riskiä ja lisätä mahdollisesti salkun tuottoa. Hyvin maantieteellisesti hajautetussa salkussa on sijoituskohteita eri maanosista. Omistuksia voi löytyä esimerkiksi Aasiasta, Yhdysvalloista, Pohjoismaista tai Euroopasta. Jo pelkästään Yhdysvalloista löytyy noin puolet koko maailman osakevarallisuudesta. Eri maanosiin sijoittamalla on mukana sekä suurempien että uudenlaisten ideoiden kehityksessä. (Saariaho 2021.)

Maantieteellisellä hajauttamisella on tarkoituksena päästä sellaiseen tilanteeseen, jossa yhden maan sijoitusmarkkinan laskulla ei olisi suurta vaikutusta koko salkun arvoon, vaan se vaikuttaisi ainoastaan tuottoon rajoitetusti. Maantieteelli-

sellä hajauttamisella varaudutaan ennalta-arvaamattomiin tapahtumiin, eli esimerkiksi ympäristökatastrofeihin sekä poliittisiin muutoksiin. Sijainnin huomioimisesta sijoittamisessa on hyvänä esimerkkinä koronapandemia, joka on vaikuttanut eri alueilla ja maantieteellisesti eri aikaan ja eri tavoin. (Saariaho 2021.)

Toimialakohtaisella eli omaisuusluokkien sisäisellä hajauttamisella pyritään vähentämään yksittäiseen yritykseen, sektoriin tai valtioon liittyvää riskiä. Hajauttaminen omaisuusluokan sisällä on erityisen tärkeä varsinkin osakesijoituksissa. Useat toimialat ovat riippuvaisia vuodenaajoista sekä suhdannevaihteluista, mitkä tuovat sijoittajalle oman riskinsä sijoittaessaan tietyn toimialan yhtiöihin. Kun sijoittaja sijoittaa ainoastaan yhteen yritykseen, niin sijoittaja on alttiina kuluttajakäynnän muutoksille, luonnonmullistuksille, poliittisille päätöksille, yritysjohdon vaihdoille tai muille ennalta-arvaamattomille tapahtumille. Jos sijoittaja jättää huomioimatta kyseisen hajautuksen, niin huonoimmassa tapauksessa hän voi menettää jopa 100 % sijoituksensa arvosta. (Heikinheimo 2020.)

Kuviossa 6 on esimerkki osakesalkun hajautuksesta toimialakohtaisesti. Esimerkkisalkku on hajautettu viidelle eri sektorille eli teknologiaan, teollisuuteen, kiinteistöihin, pankkeihin ja rahoitukseen sekä kulutustavaroihin ja -palveluihin.

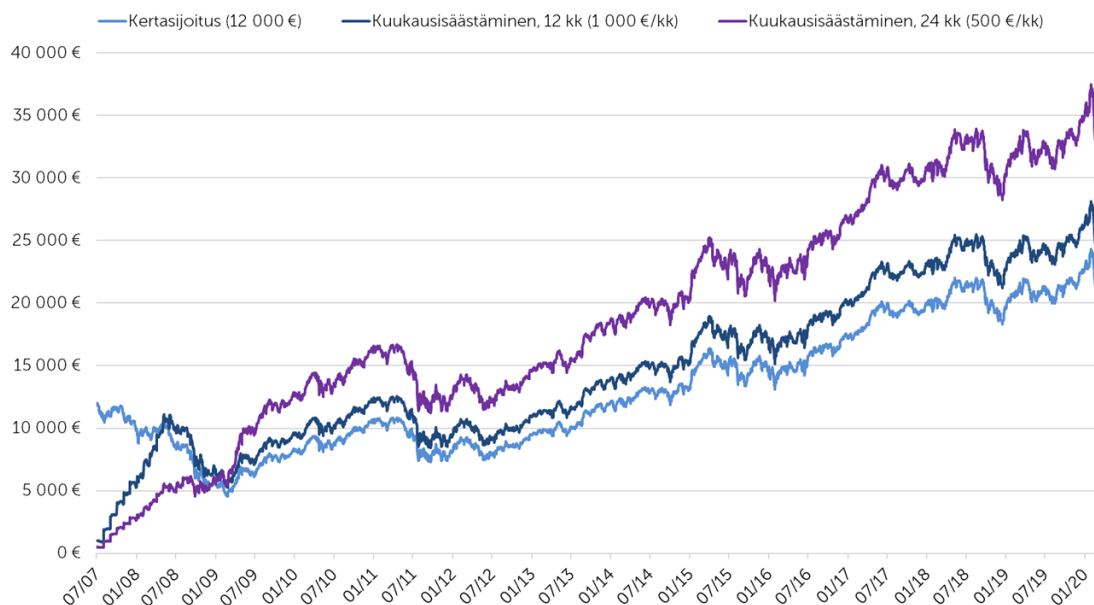
Kuvio 6. Esimerkkisalkun hajautus (Heikinheimo 2020.)

4.5.2 Ajallinen hajauttaminen

Ajallisella hajauttamisella tarkoitetaan sitä, että sijoittaja ei sijoita kerralla kaikkia varoistaan, vaan sijoittaa varat useana eri ajankohtana. Kuvitellaan, että sijoittaja olisi ostamassa esimerkiksi Nokian osakkeita 10 000 eurolla. Hän ei tässä tapauksessa sijoittaisi 10 000 euroa kerralla, vaan ostaisi Nokian osakkeita esimerkiksi puolen vuoden ajan pienissä erissä. Ajallisen hajauttamisen perimmäisenä tarkoituksena on pienentää riskiä siitä, että sijoittaja ei ostaisi osaketta korkealla hinnalla. Kun sijoittaja ostaa osaketta pidemmän ajanjakson pienemmissä erissä, niin tällä saadaan muodostettua osakkeiden ostohinnaksi kyseisen ajanjakson keskimääräinen osakekurssi. (Kallunki ym. 2019, 37–38.)

Ajallisen hajauttamisen ongelma liittyy sen aiheuttamaan tuotto-odotuksen pienentymiseen. Tuotto-odotusten pienentyminen johtuu siitä, että ostojen jakaminen pidemmälle aikavälille viivästyttää tuoton kertymistä. Jos esimerkiksi osakkeen viimeinen ostoerä sijoittuu puolen vuoden päähän ja osakekurssi on noussut, niin sijoittaja menettää luonnollisesti puolen vuoden tuoton. Ajallisessa hajauttamisessa sijoittaja täten tekee ison allokaatiota koskevan päätöksen, kun jättää varallisuudesta ison osan käteisvaroihin. (Kallunki ym. 2019, 37–38.) Osakesijoittamisen aikajänne on kuitenkin yleensä useita vuosia.

Kuviossa 7 on esitetty ajallinen hajauttaminen kolmella eri vaihtoehdolla Helsingin Cap-indeksiin huomioimatta hallinnointi- ja merkintäpalkkioita. Niin kuin kuvioista voidaan huomata, että vaihtoehto 3, eli kuukausisäästäminen 24 kuukautta 500 eurolla kuukaudessa on ollut tuotoltaan kannattavin. Kertasijoitus on ollut kolmesta vaihtoehdosta tuotoltaan huonoin. (Alexandria 2020.)

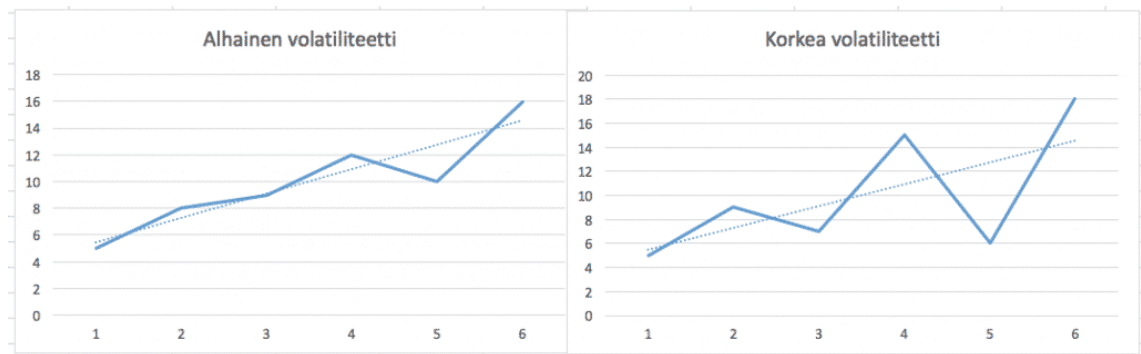
Kuvio 7. Ajallinen hajauttamisen Helsingin Cap-indeksiin. (Alexandria 2020.)

4.6 Riskimittarit

4.6.1 Volatiliteetti

Volatiliteetti on riskimittari, jolla ilmoitetaan rahoitusinstrumentin tietyn ajanjakson hintavaihtelun voimakkuus sekä mitataan hintavaihtelun epävarmuutta eli riskiä. Teoriassa tämä tarkoittaa sitä, että mitä korkeamman volatiliteetin arvo antaa, niin sitä suurempia kohteen hinnan vaihtelut ovat. Yleisesti volatiliteetin arvon vaihtelua aiheuttavat esimerkiksi uutiset, kaupankäynti ja markkinoiden yleinen epävarmuus. Usein kaupankäynnin ollessa vähäistä osakkeen hintakaan ei muutu ja tässä tapauksessa volatiliteetin arvo pysyy alhaisena. Kaikilla näistä kolmesta on kuitenkin syy-yhteys toisiinsa, eli jos esimerkiksi uutiset ja yleinen geopoliittinen tilanne aiheuttavat markkinoille epävarmuutta, niin myös kaupankäynti usein lisääntyy ja volatiliteetti nousee. (Sijoitustieto 2018.)

Alla olevasta kuviosta 8 voidaan huomata alhaisen ja korkean volatiliteetin eroavaisuudet kurssikehityksen aikana. Katkoviivalla kuvataan odotettua arvoa ja paksummalla viivalla toteutunutta arvoa. Korkeassa volatiliteetissa keskihajonta on selkeästi suurempi kuin alhaisessa volatiliteetissa. (Blomster 2017.)

Kuvio 8. Alhaisen ja korkean volatiliteetin eroavaisuus (Blomster 2017.)

4.6.2 Beta

Beta-kerroin on osakkeen herkkyyssmittari, jolla mitataan osakkeen markkinariskiä. Kertoimen avulla selvitetään osakkeen kokonaistuoton riippuvuus verrattuna markkinoiden keskimääräiseen tuottoon. Beta-kertoimen ollessa yksi, osakekurssi muuttuu samassa linjassa markkinoiden kanssa markkinariskin osalta. Jos kerroin on esimerkiksi 1,2, niin osakekurssi nousee 20 prosenttia markkinoita enemmän. Alle 1 arvo kertoo, että osakkeen muutosherkkyys on pienempi verrattuna markkinoihin. Pienempi tulos tarkoittaa myös samalla pienempää riskiä markkinariskin osalta. Osakesijoituksen korkeamman riskin aiheuttaa siis, jos kohde reagoi enemmän markkinoihin muutoksiin. (Myllyoja n.d.)

Myllyojan mukaan, jos osakesijoittamisella tavoittelee indeksiin verrattuna suurempia tuottoja, niin kannattaa sijoittaa osakkeisiin, joiden beta-kerroin on yli yksi. Jos riskinsietokyky on alhaisempi, niin kannattaa sijoittaa osakkeisiin, joiden beta-kerroin on alle 1. (Myllyoja n.d.)

4.6.3 Sharpen luku

Sharpen luvulla, eli ylituottomittarilla kuvataan, paljonko enemmän sijoitus on tehnyt tuottoa verrattuna riskittömän talletuksen volatiliteetti prosenttiyksikköä kohti. Mitä korkeampi volatiliteetti salkussa on, sitä suurempi tuotonkin täytyisi olla. (Myllyoja n.d.)

Alla olevassa kaavassa 1 on kuvattu Sharpen luvun laskentakaava.

$$\text{Sharpe} = \frac{\text{Portolion tuotto} - \text{Riskitön tuotto}}{\text{Portfolion keskihajonta}} = \frac{R_p - R_f}{\sigma_p}$$

Kaava 1. Sharpen luvun laskentakaava (Pankkiasiat.fi n.d.b.)

Sharpen lukuun pätee se, että mitä suurempi luku on, sitä paremmin se on tuottanut verrattuna riskiinsä. Negatiivinen luku kertoo, että tuotto on ollut huonompi kuin riskitön vaihtoehto, kun taas positiivinen luku kertoo riskinoton kannattaneen. (Myllyoja n.d.)

5 Sijoittajakäyttäytyminen

5.1 Sijoittajan käyttäytymiseen vaikuttavat tekijät

Demografiset tekijät vaikuttavat olennaisesti sijoittajan käyttäytymiseen. Demografisiin tekijöihin kuuluu esimerkiksi sijoittajan tulot, koulutus, elämäntyyli, persoonallisuus ja sukupuoli. Eli näillä tekijöillä tarkoitetaan yleisesti sijoittajan henkilökohtaisia ominaisuuksia ja asuinympäristöä, jotka vaikuttavat käyttäytymiseen. Esimerkiksi tulotasolla on suuri merkitys sijoittamiseen. Usein varakkaammat henkilöt ovat valmiita ottamaan enemmän riskejä, koska varallisuuden menettäminen ei todennäköisesti kaada heidän talouttaan. Kun taas alempi tulotasoilla ei ole varaa ottaa samanlaisia riskejä sijoituskohteiden valinnassa, ja tällöin tuotto-odotuskin jää selvästi pienemmäksi. (Slotte 2002.)

Sosiaalisilla tekijöillä tarkoitetaan demografisten tekijöiden vastakohtaa eli ulkoisia tekijöitä, jotka ovat myös olennainen osa käyttäytymiseen vaikuttavia tekijöitä. Sosiaalisiin tekijöihin kuuluu muun muassa perhe, sosiaaliluokka, viiteryhmät sekä kulttuuri. Esimerkiksi alemmissa sosiaaliluokissa säästämisen tavat voivat erota korkeamman sosiaaliluokan tavoista. Korkeamman sosiaaliluokan yleinen maailmankuva saattaa olla laajempi kuin alemmilla luokilla. Ylemmät luokat voivat olla esimerkiksi halukkaampia kasvattamaan omaa omaisuuttaan esimerkiksi osakkeiden avulla sekä säästämään kiinteistöihin ja vakuutuksiin. Jotkut keskiluokan kuluttajista taas mahdollisesti hyödyntävät sijoitusrahastoja, koska pitävät säästämistä tärkeänä asiana ja haluavat kasvattaa eläkepäiville sijoitettavaa varallisuutta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että esimerkiksi alemmissa sosiaaliluokissa säästämistä pidettäisiin vähemmän tärkeänä. (Slotte 2002.)

Laumakäyttäytyminen yhdistyy myös sijoituskäyttäytymisessä. Laumakäyttäytyminen perustuu psykologiseen ilmiöön, jossa seurataan mieluummin muiden toimintaa kuin henkilökohtaisia päätöksiä. Esimerkkinä laumakäyttäytyminen voidaan huomata osakemarkkinoilla, kun useat eri sijoittajat ostavat samaa osaketta ja nostavat tällä osakkeen hintaa sekä kysyntää. Muut sijoittajat ajattelevat, että tässä tapauksessa suuri joukko on oikeassa kurssin kehityksen suunnasta ja liit-

tyvät mukaan ostamaan samaa osaketta. Tästä saattaa seurata huonossa tapauksessa osakkeiden ylikysyntää ja osakkeen arvo muuttuu epärealistiseksi. Toisaalta jotkut sijoittajista voivat hyötyä tilanteesta. Tunnistamalla osakkeiden ylikysynnän voi saada suuriakin voittoja, kun osaa myydä osakkeet oikeaan aikaan eli ennen arvon tippumista. Tunnistamalla osakemarkkinoiden laumakäyttäytymisen voi sijoittaja menestyä paremmin. (Aaltonen 2021.)

5.2 Erilaiset sijoittajatyypit

Sijoitusmarkkinoilla on monenlaisia erilaisia sijoittajia, jotka vaihtelevat yksityissijoittajista miljardien pääomien hallinnoiviin instituutiosijoittajiin. Erityyppiset sijoittajat käyttäytyvät markkinoilla eri tavalla. Jotkut sijoittajat saattavat keskittyvät ainoastaan tekemään päiväkauppaa, kun taas toiset sijoittavat pitkällä aikatahlaimella useita vuosikymmeniä. Suurin osa sijoittajista kuitenkin osuu näiden sijoittajatyypin välimuotoon. Esimerkiksi usein päiväkauppiat eivät ainoastaan tee päiväkauppaa, vaan pitävät sijoitussalkussaan myös pidempiaikaisia sijoituskohteita. (Mandatumtrader 2019.) Alla on esiteltyä perinteiset sijoittajatyypit tarkemmin.

HFT eli High Frequency Trading -sijoittajat ovat rahastoja ja yhtiöitä, jotka tekevät huippunopeaa kauppaa. HFT-yhtiöiden osuus Yhdysvaltojen osakemarkkinoiden kaupankäynnistä on noin 50 prosenttia. HFT-kauppias perustaa voiton kaupankäynnistään osto- ja myyntitasojen eroon. Sijoittajien ensisijainen tarkoitus on käydä mahdollisimman paljon kauppaa. Pikakaupan teossa käytetään paljon koneita, joiden takia yksityissijoittajan on vaikea kilpailla HFT-sijoittajia vastaan. Osakemarkkinoiden lisäksi kyseisiä kaupankävijöitä löytyy muun muassa korkomarkkinoilta, optiomarkkinoilta ja futuureista. (Mandatumtrader 2019.)

Päiväkauppiat eli Day Traderit tarkastelevat tarkasti yksittäisten arvoparien sekä markkinoiden kurssikehitystä. (Mandatumtrader 2019.) Päiväkauppiat tekevät päivän aikana suhteellisen suuren määrän kauppooja ja pyrkivät tällä tavoin hyödyntämään päivänsisäistä markkinahintatoimintaa. Day Traderit seuraavat tapahtumia, jotka aiheuttavat markkinoilla lyhytaikaisia liikkeitä. Kaupankäynti uu-

tisilla on yksi suosituista päiväkauppiain tekniikoista. Taloustiedot, aikatauluteut uutiset ja yritysten tulot tai markkinoiden odotukset ovat markkinapsykologian alaisia. Markkinat reagoivat, jos nämä odotukset eivät toteudu tai ylittyvät. Näistä voi silloin olla hyötyä päiväkauppiaille. Day Traderit käyttävät apunaan usein teknistä analyysia, jonka avulla päiväkauppiat seuraavat kaupankäyntimääriä, kurssigraafien muodostamia kuvioita sekä kurssitrendien liukuvia keskiarvoja. Päiväkauppiat sulkevat positiot ennen päivän päättymistä. Tällä he varmistavat, että markkinoilla ei tapahdu suuria muutoksia, kun päiväkauppiat eivät ole itse paikalla. (Chen 2022.)

Holderit tunnetaan sijoittajina, jotka korostavat korkoa korolle -ilmiötä. He ovat pitkäjänteisiä sijoittajia, joiden salkun on tarkoitus nousta pitkän ajan kuluessa. Pitkässä sijoittamisessa on, vain tarkoitus valita oman salkun riskitaso ja rakentaa salkun sisältö sen mukaan. (Mandatumtrader 2019.)

Swing Traderit ovat sijoituskäyttäytymiseltään suhteellisen samanlaisia kuin päiväkauppiat. Erona päiväkauppiaisiin Swing Traderit kiinnittävät huomiota pidempään ajanjaksoihin. (Mandatumtrader 2019.) Swing Traderit pyrkivät tekemään lyhyen sekä keskipitkän aikavälin voittoja yleensä muutamien päivien tai viikkojen aikana. Enintään kaupankäyntiajanjakso Swing Traderilla kestää usein pari kuukautta. Kaupankäynnissä Swing Traderit käyttävät tukena päiväkauppiain tavoin teknistä analyysia. Swing kaupankäynti altistaa kauppiaan yön yli tapahtuvilla muutoksilla ja viikonloppuriskeille. Hinta voi muuttua näinä ajankohdina huomattavasti. (Mitchell 2022.)

Kontraajat tunnetaan trendinseurannan vastakohtana. Kun päiväkauppiat ja Swing Traderit pyrkivät hyötymään kurssitrendeistä ja usein tekevät päätöksensä markkinoiden yleisen tunnelman mukaan, niin kontraajat antavat markkinoiden virhehinnoittelun muuttua pääläelleen, jolloin he ovat vastakkaisessa näkemyksessä päiväkauppiain ja Swing Traderien kanssa. Markkinatunnelman ollessa jotain tiettyä arvopaperia tai koko taloutta kohtaan liian synkänoloinen kontraajan mielestä, niin tällöin kontraaja ostaa. (Mandatumtrader. 2019.)

6 Markkinoiden kriisit

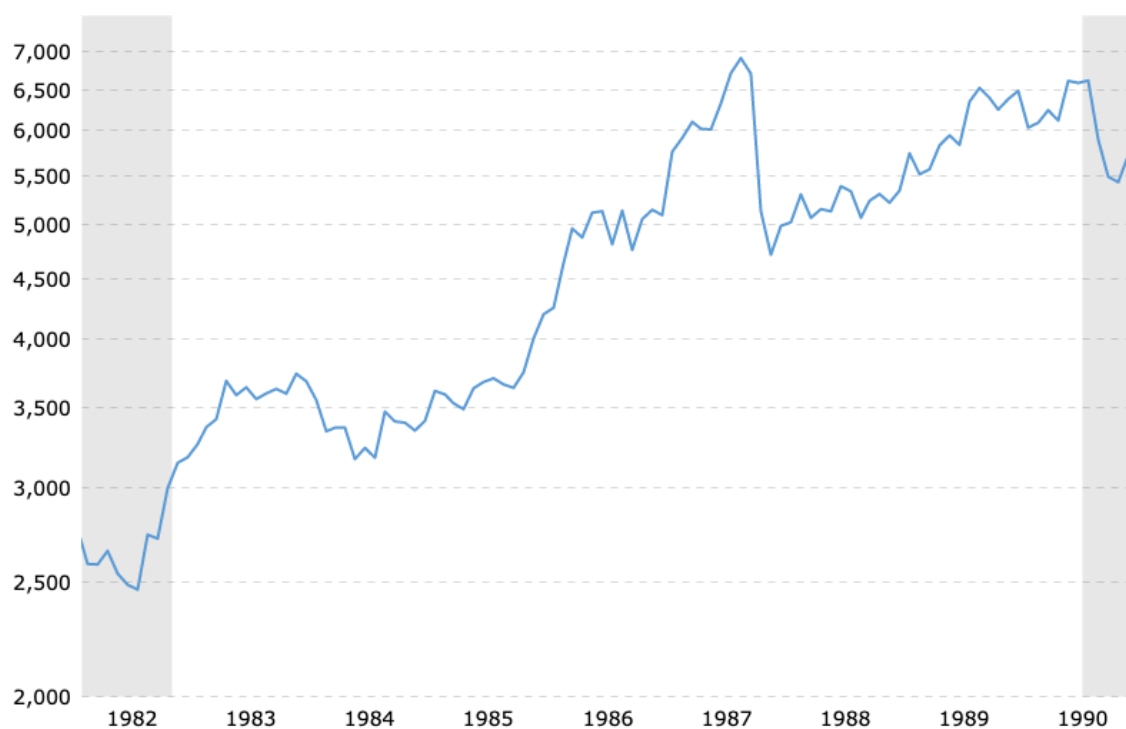
6.1 Musta maanantai

Musta maanantai pohjautuu 19. lokakuuta vuonna 1987 tapahtuneeseen osakemarkkinoiden romahdukseen. Tapahtuman vaikutukset olivat maailmanlaajuiset. Ensimmäisiä varoitusmerkkejä sijoittajat saivat 14. lokakuuta, jolloin Dow -indeksi koki 4 % laskun ja seuraavana päivänä indeksi laski vielä 2,5 %. 16. lokakuuta Lontoon osakemarkkinoilla tapahtui 5 % pudotus, joka sattui samaan aikaan vuoden 1987 ankaran myrskyn kanssa. Tapahtuma alkoi lopullisesti Hongkongista maanantaiaamuna ja levisi sieltä Aasiaan sekä Eurooppaan. Yhdysvaltojen markkinoiden avautuessa osakkeet olivatkin jo periaatteessa pudonneet. (CFI Team 2022a.)

Osakemarkkinoiden romahdukselle ei ole yhtä ainoaa syytä. Kaikki syyt yhdessä loivat sijoittajien keskuudessa epävarmuutta ja paniikkia. Tietokoneistetulla kaupankäynnillä ja ohjelmakaupankäyntistrategialla arvioidaan olleen vaikutuksensa mustaan maanantaihin. Tämän lisäksi sijoittajien keskuudessa oli pelko kriiseistä, jotka häiritsivät öljyntoimituksia. (Hayes 2021.)

Mustan maanantain aikana Yhdysvalloissa osakemarkkinat kokivat siihen mennessä suurimman pudotuksen prosentuaalisesti. S&P 500-indeksi laski 20,4 %, kun taas Dow Jones Industrial Average (DJIA) -indeksi yli 22 %. (CFI Team 2022.)

Alla olevassa kuviossa 9 kuvataan Dow Jones -indeksin kehitystä vuosilta 1982–1990. Kuvio auttaa hahmottamaan pudotuksen suuruuden indeksissä. (Macrotrends.)

Kuvio 9. Dow Jones -indeksi 1982–1990 (Macrotrends.)

6.2 IT-kupla

IT-kupla eli teknokupla pohjautuu 1990-luvun loppupuolelle. Teknokuplan aikana yhdysvaltalaiset teknologiaosakkeet kasvattivat suurta arvostusta ja arvot nousivat eksponentiaalisesti 1995–2000 välillä. Osakkeiden nopeaa kasvua kiihdytti sijoitukset internet-pohjaisiin yrityksiin ja internetin nopea yleistyminen. Nasdaq -indeksi nousi 1995–2000 vuosien aikana alle 1000:sta yli 5000:een. (Hayes 2019.) Teknokupla alkoi vuoden 2000 aikana rakoilemaan, kun teknologiaosakkeet alkoivat herättää kritiikkiä ja korot jatkoivat nousuaan entisestään. Teknokupla puhkesi lopullisesti vuosien 2001 ja 2002 aikana. (Sijoittaja.fi 2019.)

Kuplan puhkeamiseen ei ole yhtä ainoaa syytä. Yksi syy kuplan puhkeamiseen oli useimpien internet- ja teknologiayritysten yliarvostus. Teknologiayritysten arvoista käytettiin korkeita kertoimia, minkä vuoksi niiden arvoista tuli epärealistisia. Analytiikot eivät keskittyneet yritysten liiketoimintojen analyysiin ja tuloksentekokyky jäi huomioimatta. Lopulta selvisi, että 40 prosenttia teknologiayrityksistä oli yliarvostettuja niiden P/E-luvun perusteella. Toinen syy kuplan puhkeamiselle oli mediayhtiöiden suosio. Mediayhtiöt kannustivat ihmisiä ottamaan enemmän ris-

kejä ja sijoittamaan teknologiaosakkeisiin. Yrityksistä julkaisivat tiedotteita esimerkiksi Forbes, The Wall Street Journal ja tämä lisäsi kysyntää entisestään. (CFI Team 2022b.) Kolmantena syynä kuplan puhkeamiseen pidetään yritysten pääoman vähentymistä. Edeltävinä vuosina alhainen korkotaso, internetin yleistyminen ja teknologiayhtiöiden kiinnostus mahdollistivat varsinkin startup-yrityksiin pääoman vapaan sijoittamisen, vaikka yrityksillä ei olisi ollut alla minkäänlaista menestystä. Joillakin yrityksillä ei saattanut edes olla liiketoimintasuunnitelmaa tehtynä, jolloin rahan loppuessa yritykset ajautuivat konkurssiin. (Hayes 2019.)

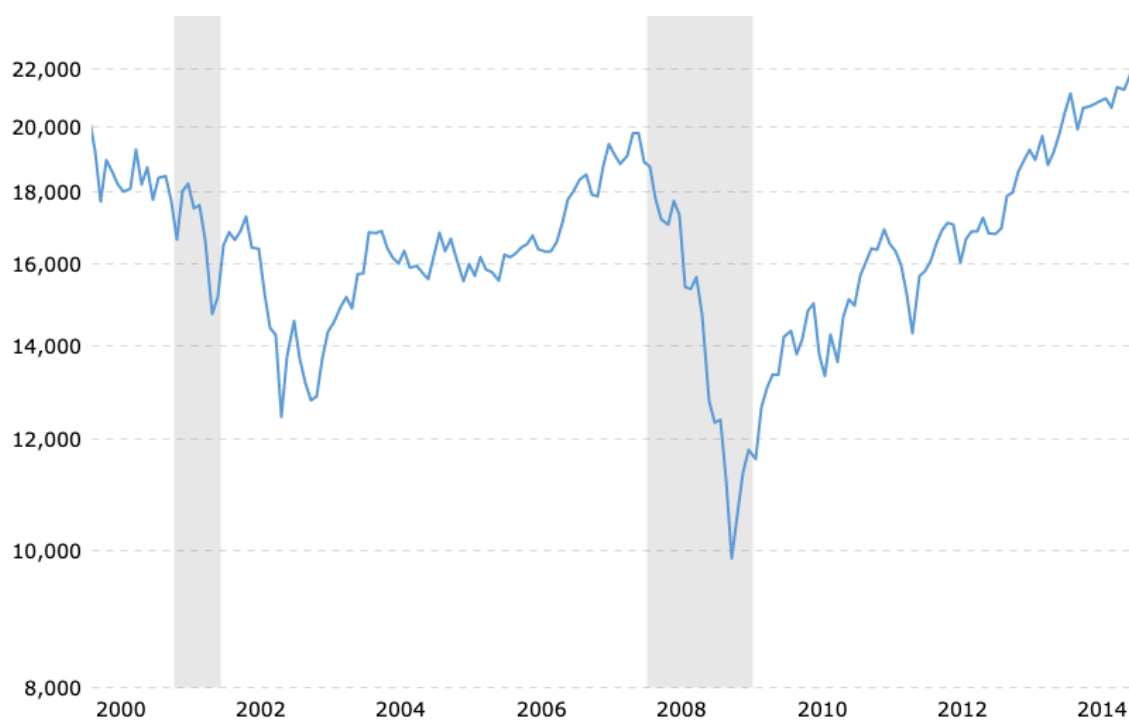
Nasdaq -indeksi laski 2000-vuoden huipusta (5 048,62) lokakuuhun 2002 mennessä 1 139,90, joka vastaa 76,81 prosentin laskua. Romahduksen seurauksena monet yhdysvaltalaiset osakkeet menettivät suuren osan arvostaan tai ajautuivat jopa konkurssiin. Esimerkiksi Ciscon, Oracle ja Intel menettivät osakkeensa arvosta peräti yli 80 prosenttia. Teknokuplasta vaikutuksista selvisi pienemmällä nykypäiväkin tunnetut teknologiayritykset eBay, Amazon ja Priceline. (Hayes 2019.)

6.3 Finanssikriisi

Finanssikriisi sijoittui vuosiin 2007 ja 2008. Finanssikriisi sai alkunsa Yhdysvalloista vuoden 2007 subprime-kriisistä. Subprime-lainojen avulla yksityishenkilöt ostivat itselleen asuntoja ilman riittävää tulotasoa tai kunnollisia vakuutuksia. Subprime-lainojen tyypillisenä piirteenä oli kahden vuoden lyhennysvapaa. Lainan vakuutena toimi hankittavan asunnon arvo, jonka oletettiin nousevan tulevaisuudessa. Luottoja myönnettiin kevyin perustein yksityishenkilöille ja pankit eivät itse kantaneet luottoriskiä, vaan subprime lainoista tehtiin arvopapereita (mortgage-backed-securities, MBS). Tämän jälkeen arvopaperit jälleenmyytiin sijoittajille. Asuntojen hinnat ottivat laskusuunnan ja subprime-lainojen tappiot kasvoivat välittömästi. Luottamus MBS-arvopapereihin sai ison kolauksen sijoittajien keskuudessa. (Sijoittaja.fi 2019.)

Subprime-luottojen arvopaperien hintojen romahduksen seurauksena pankit kokiivat suuria tappioita. Tämän seurauksena aiheutui markkinoilla muitakin ongelmia. Myös muiden omaisuuserien sekä arvopaperien hinnat laskivat. Pankkien omaisuuseriin ei enää luotettu markkinoilla. Vuoden 2008 subprime-kriisi levisi suureksi finanssikriisiksi. Koko globaali finanssijärjestelmä koki suuren kolauksen vuoden 2008 lokakuussa, kun Lehman Brothersin investointipankki ajautui konkurssiin. Finanssikriisin seurauksena koko maailman osakemarkkinat laskivat peräti 60 prosenttia. (Sijoittaja.fi 2019.)

Alla olevassa kuviossa 10 Dow Jones -indeksi kuvaa 2000–2014 vuosien kurssi-kehitystä ja auttaa hahmottamaan finanssikriisin vaikutuksia markkinoihin. Indeksien arvo laski finanssikriisin aikana yli 50 prosenttia. (Macrotrends.)

Kuvio 10. Dow Jones -indeksi 2000–2014 (Macrotrends.)

6.4 COVID-19

Wuhanissa Kiinassa alkoi joulukuussa 2019 epidemia, jonka aiheuttajana toimi ihmiskunnalle täysin uusi koronavirus. Tauti kulkee virallisella nimellään COVID-

19 ja sen aiheuttajavirus on SARS-CoV-2. Taudista tuli nopeasti maailmanlaajuinen ja se julistettiin koronavirusepidemian pandemiaksi 11.3.2020 maailman terveysjärjestö WHO toimesta. (Anttila 2022.)

Koronavirus aiheuttaa ihmisillä hengitystieinfektioita. Taudin itämisaikana on pidetty tartunnasta oireiden alkamiseen tai jatkotartuttavuuden alkuun 1–14 vuorokautta. Osa taudin tartunnan saaneista saa sairaalahoitoa vaativan infektion, kun taas jotkut saattavat selvitä lievemmillä oireilla. Virus voi pahimmassa tapauksessa kuitenkin johtaa kuolemaan. Koronaviruksen aikana viruksessa on tapahtunut muunnoksia, jotka ovat vaikuttaneet taudinkuvaan ja sen leviämisenopeuteen. Variantteja ovat olleet syksyn 2020 UK-variantti, kesällä 2021 esiintynyt del-tavariantti sekä joulukuun 2021 omikronvariantti. (Anttila 2022.)

Osakemarkkinat reagoivat melkein välittömästi voimakkaasti koronapandemiaan. Dow Jones -indeksi aloitti laskusuunnan jo 12. helmikuuta, kun taas S&P 500, joka kuvastaa suurten yhtiöiden markkinoita Yhdysvalloissa myöhemmin 19. helmikuuta. Dow Jones -indeksi saavutti pohjalukemansa 23. maaliskuuta, jolloin indeksin arvo oli tippunut 37 %. Tämän jälkeen kansainväliset osakemarkkinat lähtivät nopeasti nousuun. Esimerkiksi S&P 500 saavutti omat huippunsa 18. elokuuta, kun taas Dow Jones 16. marraskuuta. (Nordea Funds 2022.)

Alla oleva OMX Helsinki 25 -indeksi (kuvio 11) havainnollistaa COVID-19 vaikutuksia Suomen markkinoihin. 2020 vuoden maaliskuussa nähdään suuri pudotus, mutta indeksi on kuitenkin noussut pohjalta tasaiseen tahtiin. (Nordnet 2022.)

Kuvio 11. OMX Helsinki 25 -indeksi kolmen vuoden ajalta (Nordnet 2022.)

6.5 Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan

Venäjän hyökkäys Ukrainaan alkoi 24. helmikuuta 2022. Konfliktin taustat maiden välillä ovat alkaneet kuitenkin jo vuosia aiemmin. Venäjä miehitti vuonna 2014 helmikuussa Krimin niemimaan ja on tästä vuodesta lähtien tukenut separatisteja Itä-Ukrainassa. Venäjän hyökkäykseen on vastattu monilla erilaisilla pakotteilla. (Valtanen 2022.). Putinin mukaan sodan tarkoituksena on puolustaa venäjänkielisiä Ukrainassa varsinkin Luhanskin ja Donetskin tasavallassa olevia, jotka vuonna 2014 hylkäsivät Ukrainan hallinnon. Putin näkee uhkana Ukrainan kiinnostuksen liittyä Natoon ja pitää Venäjää ja Ukrainaa erottumattomina ja yhtenä kansana. (Miranda n.d.)

Venäjän hyökkäyssodalla on ollut monenlaisia taloudellisia vaikutuksia. Sota on pahentanut nykyistä inflaatiota sekä toimitusketjujen paineita. Venäjän jouduttua pakotteiden alaiseksi, sen tärkeimpiin vientituotteisiin sisältyvät tuotteet ovat nostaneet hintojaan merkittävästi. Konfliktin alkamisen jälkeen öljyn hinta nousi yli

125 dollarin per tynnyri ja kaasun hinta kaksinkertaistui. Ukraina ja Venäjä muodostavat 25–30 prosentin osuuden maailman vehnän viennistä ja myös merkittävän osan auringonkukansiemenistä. Jo pelkästään vehnän hinta nousi 7 päivä maaliskuuta 50 prosenttia. Raaka-aineiden ja energian toimitusvaikeuksien sekä hintojen nousun seurauksena myös inflaatio nousee vähitellen. (Selfin 2022.)

Kuviosta 11 voidaan nähdä Venäjän hyökkäyssodan aikaiset muutokset OMX Helsinki 25 -indeksissä. Indeksissä on nähty kaksi suurempaa nousua sodan aikana, mutta indeksi on edelleen samalla tasolla, kun sodan alkaessa. Indeksissä ei ole nähty vielä suurempia nousun merkkejä, koska sota on edelleen käynnissä ja sodan vaikutukset osakemarkkinoihin ovat suuret. Täytyy ottaa huomioon, että sota ei ole kuitenkaan ainut asia, mikä vaikuttaa indeksin kehitykseen.

7 Kyselytutkimus

7.1 Käytettävät menetelmät

Kyselytutkimus on toteutettu hyödyntäen kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Määrällinen tutkimusmenetelmä on tutkimustapa, jolla tarkastellaan tietoa numeraalisesti. Tämä tarkoittaa käytännössä, että tutkittavia asioita käsitellään yleisesti numeroiden avulla. Määrällinen tutkimusmenetelmä vastaa esimerkiksi kysymyksiin: kuinka usein, kuinka paljon ja kuinka moni. (Vilka 2007, 14.)

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui määrällinen tutkimusmenetelmä, koska tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia suomalaisten sijoittajien käyttäytymistä. Tiedonkeruumenetelmä on helppo, nopea ja sen avulla saadaan suhteellisen laaja otanta. Sähköisen kyselyn hyvänä puolena on myös, että tutkimus pysyy täysin anonyyminä ja se sisältää vastaajille hyvän tietosuojan.

7.2 Tutkimuksen toteuttaminen

Kyselytutkimus toteutettiin sähköisen kyselyn avulla. Sähköisen kyselyn luomissa käytettiin Google Forms -työkalua. Opinnäytetyön otannaksi valikoitui Facebook-ryhmä nimeltään Sijoituskerho. Ryhmässä on noin 115 000 jäsentä, jotka sijoittavat tai ovat vähintäänkin kiinnostuneita aiheesta. Sijoituskerho-ryhmän jäsenet koostuvat eri ikäisistä ja eri taustaisista henkilöistä, joten ryhmän avulla on tarkoituksena saada vastauksia eri taustaisilta henkilöiltä. Kohderyhmän suuruuden vuoksi kyselystä saadut tulokset ovat vain suuntaa antavia.

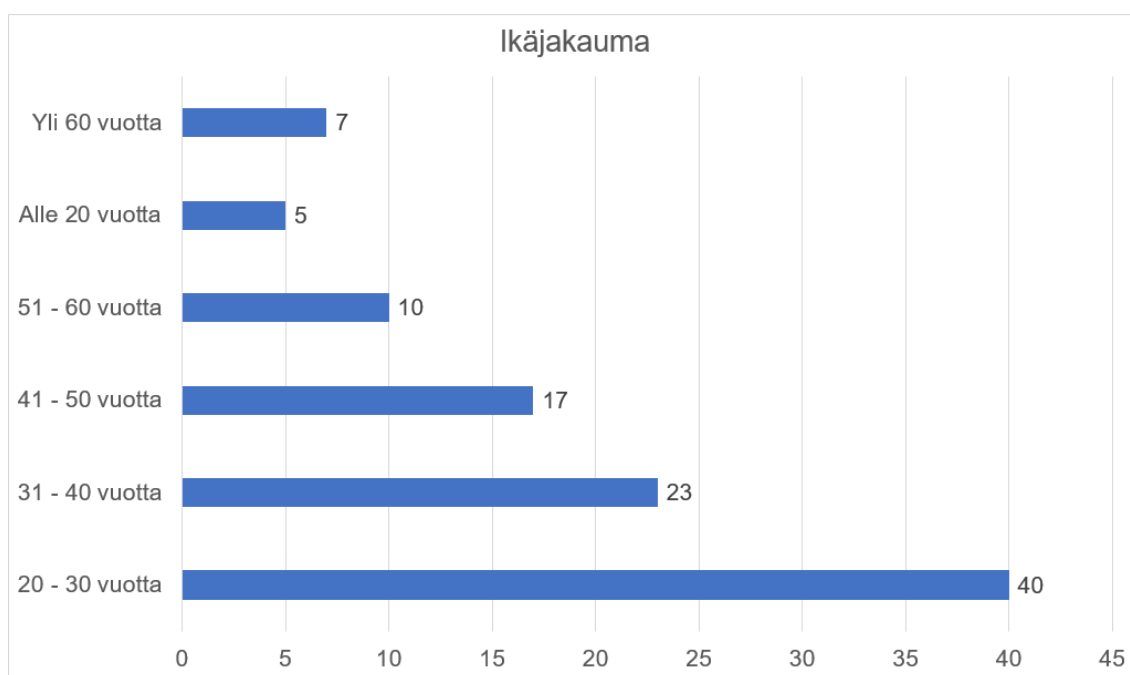
Kyselylomakkeen (liite 1) avulla pyrittiin selvittämään kohderyhmän taustatiedot, kuten ikä, nykyinen elämäntilanne sekä sijoitusprofiili, esimerkiksi sijoittamisen aikajänne, sijoituskokemus, riskinsietokyky, osakesalkun sisältö ja koko. Taustatietojen kartoittamisen jälkeen kysely keskittyy tarkemmin sijoittajakäyttäytymiseen Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Kyselyssä kysyttiin, onko Venäjän hyökkäys

Ukrainaan vaikuttanut sijoituskäyttäytymiseen. Tämän jälkeen keskitytään ostokäyttäytymisen muuttumiseen ja siihen vaikuttaviin syihin. Lomakkeen viimeinen kysymys on vapaaehtoinen ja sen avulla oli tarkoituksena kartoittaa vielä vastaajien sijoituspäätöksiä sodan aikana. Onko myynyt osakesijoituksia tappiolla, jättänyt salkun kokonaan rauhaan vai ostanut osakkeita halvemmalla kurssien laskeutessa? Osa kysymyksistä sisältää myös vapaan kentän, johon voi vapaasti kirjoittaa vastauksen, jos vaihtoehtoista ei löydy itselle sopivaa vaihtoehtoa tai halua kertoa oman henkilökohtaisen mielipiteensä. Kyselyn vastaamisaika sijoittui 26.10.2022 – 02.11.2022 aikavälille, eli vastaamisaika kyselyyn oli viikon ajan. Kyselylomake sisälsi 14 kysymystä, joista 10 oli pakollisia ja 4 vapaaehtoisia.

8 Tutkimustulokset

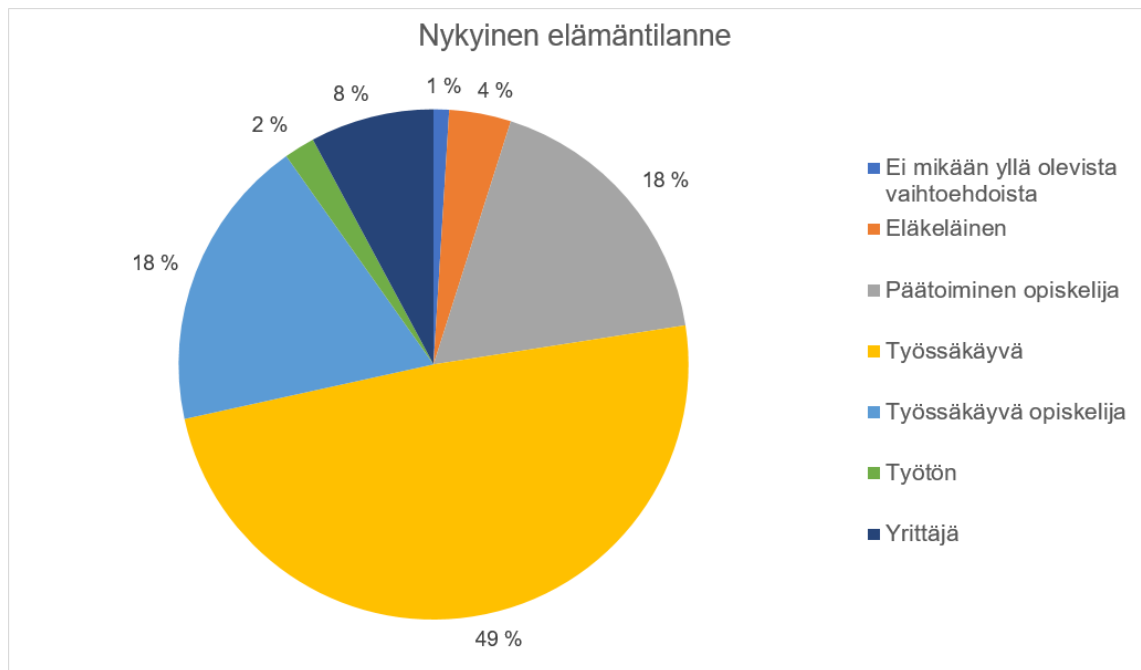
8.1 Kyselyn vastaajien taustatiedot

Kyselylomake keräsi yhteensä 102 vastausta, joista 78 oli miehiä, 23 naisia ja yksi vastaajista ilmoitti sukupuolekseen muu. Kuvion 12 avulla on havainnollistettu vastaajien ikäjakauma. Kuviosta 12 voidaan huomata, että suurin osa kyselyn vastaajista oli 20–30-vuotiaita. Selkeästi pienimmät ikäryhmät olivat alle 20-vuotiaat ja yli 60-vuotiaat.

Kuvio 12. Vastaajien ikäjakauma (n=102)

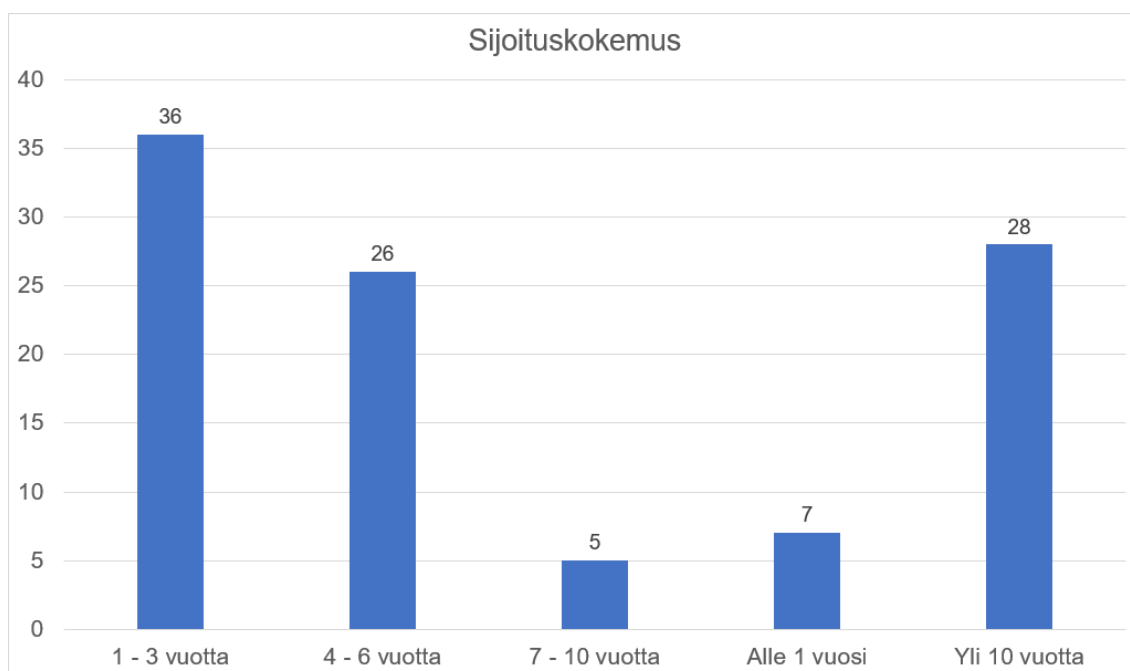
Kun tarkastellaan kyselyyn vastanneiden nykyistä elämäntilannetta, niin kuviosta 13 voidaan huomata, että vastanneista lähes puolet (49 %) olivat työssäkäyviä. Toiseksi ja kolmanneksi suurimman osan vastaajista muodostivat työssäkäyvät opiskelijat ja päätoimiset opiskelijat. Kyselyyn vastasi myös pieni osa yrittäjiä, työttömiä ja eläkeläisiä.

Kuvio 13. Vastanneiden nykyinen elämäntilanne (n=102)

Sijoittamisen aikajänne jakautui tasaisesti vastaajien keskuudessa. 19 vastaajaa vastasi oman sijoittamisen aikajänteen olevan alle 5 vuotta, 18 vastaajaa 5–10 vuotta, 25 vastasi 10–20 vuotta ja 20–30 vuotta sekä yli 30 vuotta sai molemmat 20 vastaajaa.

Sijoituskokemus vaihteli alle yhdestä vuodesta yli kymmeneen vuoteen. Suurin osa vastaajista eli 36 (35,3 %) vastasi sijoituskokemuksen olleen 1–3 vuotta. Suuri osa vastaajista vastasi myös 4–6 vuotta (25,5 %) ja yli 10 vuotta (27,5 %). Seuraavalla sivulla olevasta kuviosta näkyy vielä tarkemmin sijoituskokemuksen jakautuminen.

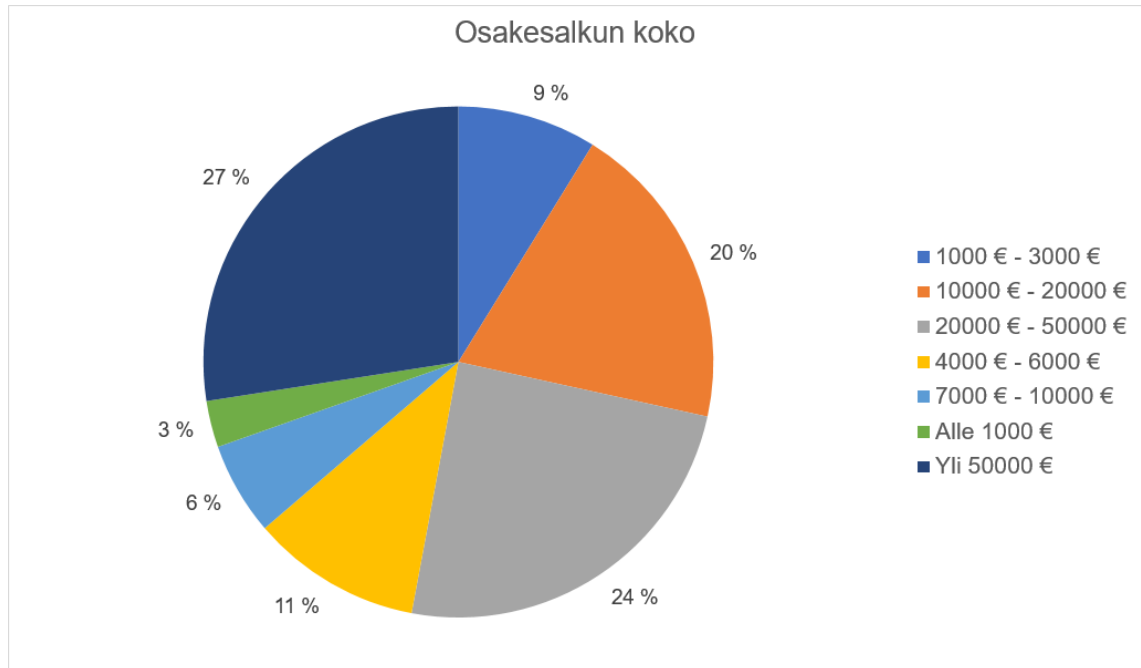
Kuvio 14. Sijoituskokemuksen jakautuminen (n=102)

Kysyttäessä kohderyhmän sijoittamisen tavoitteita, kysymyksessä pystyi valitsemaan useamman vastausvaihtoehdon. Vastaajien sijoittamisen tavoitteena oli pääosin vaurastuminen, joka keräsi 89 (87,3 %) ääntä vastaajilta. 62 (60,8 %) vastaajaa vastasi eläkkeen kertymisen omaksi tavoitteekseen. Asuntoa tai kiinteistöä varten sijoittajia oli 23 (22,5 %) ja lapselle säästäjiä 22 (21,6 %). Vapaan kommentin kautta tuli neljä vastausta. Yksi vastaajista vastasi inflaatiolta suojautumisen, yksi vapauden ja kaksi vastaajista Firen (Financial Independence) eli taloudellisen itsenäisyyden.

Kysymys, joka käsitteli osakesalkun sisältöä, oli monivalintakysymys. Osakesalkun pääpaino vastaajilla oli selvästi pörssinoteeratuissa osakkeissa ja osakerahastoissa. Vastanneista 88 (86,3 %) vastasi sijoittavansa suoraan pörssinoteerattuihin yhtiöihin, kun taas osakerahastoihin sen sijaan 74 (72,5 %). Yhdistelmärahastoihin sijoitti 25 (24,5 %) vastaajista. Listaamattomia yhtiöitä hyödyntävät 10 (9,8 %) vastaajista. Näiden lisäksi kysymykseen tuli avoimia vastauksia, jotka eivät suoranaisesti liittyneet osakesijoittamiseen. Avoimissa vastauksissa oli vastattu ETF-rahastot, indeksirahastot, taide, autot, asunnot, joukkovelkakirjat, kryptovaluutat sekä arvokellot.

Osakesalkkujen koot vaihtelivat alle 1 000 eurosta yli 50 000 euroon. Yleisin osakesalkun koko vastaajilla oli 20 000–50 000 euroa ja yli 50 000 euroa, joiden

osuus kaikista vastaajista oli 52 %. Alla olevassa kuviossa 15 näkyy osakesalkun koon jakautuminen vastaajien keskuudessa.

Kuvio 15. Osakesalkun koko (n=102)

Riskisietokykyä mitattiin 1–10 välisellä asteikolla, josta 1 tarkoitti pientä riskinsietoa ja 10 suurta riskinsietoa. Vastaajien riskinsietokyky vaihteli pääasiassa 4–10 välillä. Ainoastaan yksi vastaajista vastasi riskinsietokykyyn 1. Kaikista eniten vastauksia keräsivät kuitenkin 7 (26,5 %), 8 (33,3 %) ja 9 (14,7 %).

Alle oleva taulukko 2 kuvaa vastaajien ikää suhteessa sijoituskokemukseen. Alle 20-vuotiailla vastausten mukaan sijoituskokemus sijoittuu joko alle yhteen vuoteen tai 1–3 vuoteen. Kyselyyn vastanneista suuri osa oli 20–30-vuotiaita. Tässä ikäluokassa voidaan huomata, että sijoituskokemus sijoittuu pääasiassa 1–3 vuoden ja 4–6 vuoden vaihtoehtoihin. Sama sijoituskokemuksen pääpaino toistuu 31–40-vuotiaiden ikäluokassa. 41–50 vuoden iässä olevat ovat selkeästi eniten sijoittaneet yli kymmenen vuotta. 51–60-vuotiaissa on huomattavissa eroavaisuuksia sijoituskokemuksissa. Isoin osa vastaajista vastasi sijoituskokemuksen olevan yli kymmenen vuotta. Kuitenkin noin kolmasosa 51–60-vuotiaista vastasi sijoituskokemuksen olevan 1–3 vuotta. Ikäluokassa on yli 10 vuotta sijoittaneita ja vasta-aloittaneita. Yli 60-vuotta täyttäneet vastasivat sijoittaneen joko 7–10 vuotta tai yli 10 vuotta. Näiden tulosten pohjalta yhteenvetona voidaan tehdä, että

ikää karttuessa sijoituskokemus yleensä kasvaa. Vanhemmissa vastaajissa oli kuitenkin myös vähemmän sijoituskokemuksen omaavia.

Taulukko 2. Vastaajien ikä suhteessa sijoituskokemukseen (n=102)

Vastaajien ikä suhteessa sijoituskokemukseen	Ikä						
Sijoituskokemus	Alle 20 vuotta	20 - 30 vuotta	31 - 40 vuotta	41 - 50 vuotta	51 - 60 vuotta	Yli 60 vuotta	Kaikki yhteensä
Alle 1 vuosi	3	2	1		1		7
1 - 3 vuotta	2	22	7	2	3		36
4 - 6 vuotta		14	10	1	1		26
7 - 10 vuotta		1	1	2		1	5
Yli 10 vuotta		1	4	12	5	6	28
Kaikki yhteensä	5	40	23	17	10	7	102

8.2 Sijoittajakäyttäytyminen ja sen muutokset sodan aikana

Kysyttäessä, onko kyselyn vastaajien sijoituskäyttäytyminen muuttunut sodan aikana, niin suurin osa eli 66 vastasi myöntävästi. Noin vähän yli kolmasosa eli 36 henkilöä taas vastasi kieltävästi, eli sota ei ole täten vaikuttanut heidän sijoituskäyttäytymiseensä. Alla oleva kuvio 16 havainnollistaa vastauksien jakautuneisuutta.

Kuvio 16. Venäjän hyökkäyssodan vaikutus sijoituskäyttäytymiseen (n=102)

Kyselylomakkeen vastaajat olivat hajauttaneet sijoituksiaan sodan vuoksi myös muihin sijoituskohteisiin. Kysymys sai yhteensä 34 vastausta ja sen joukosta nostettiin ainakin esille Asp-tili, asunnot ja kiinteistöt, erikoissijoitusrahastot, kulta, metsäkiinteistöt, harrasteauto ja käteisen varaus.

Tutkittaessa osakesijoitusten ostomäärään muuttumista euromääräisesti, niin kuvio 17 voidaan huomata, että suurin osa vastaajista vastasi ostomäärän vähentyneen sodan vuoksi. Kaikista pienimmän osan vastauksia sai ostomäärän lisääntyminen, jonka vastasi 22 henkilöä. Loput 39 vastaajaa eivät kokeneet Venäjän hyökkäyssodalla olevan vaikutusta omaan sijoituskäyttäytymiseen.

Kuvio 17. Venäjän hyökkäyssodan vaikutus uusien osakesijoitusten ostomäärään euromääräisesti (n=102)

Kysymys, joka käsitteli syitä ostomäärien muuttumiselle, keräsi yhteensä 69 vastaajaa. Kysymyksessä pystyi valitsemaan useamman vastausvaihtoehdon. Suurin osa eli 41 (59,4 %) vastaajista vastasi syyksi markkinoiden epävarmuuden. Tulevaisuuden epävarmuus sai 27 (39,1 %) vastausta ja oman taloudellisen tilanteen muutos 18 vastausta (26,1 %). Vapaaseen kenttään nostettiin seuraavia vaihtoehtoja; enemmän ostettavaa kohtuulliseen hintaa, käteisen merkitys, inflaatio ja sen myötä kiristynyt rahapolitiikka, arvostustasot, halventuneet laadukkaat yhtiöt ja halu lisätä säästöjä.

Kyselyn viimeinen kysymys oli myös monivalintakysymys. Kysymykseen vastasi yhteensä 96 henkilöä. Selkeästi suurin osa eli 72 (75 %) vastaajista vastasi ostaneen osakkeita halvemmalla kurssien laskiessa. Kuitenkin jopa 30 (31,3 %) vastaajaa oli jättänyt salkkunsaa kokonaan rauhaan ja 20 (20,8 %) myynyt omia osakesijoituksiaan tappiolla Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Kysymys sai myös 6 vapaata vastausta. Yksi vastaajista oli myynyt voitollisia osakkeita, hankkinut metsää ja sijoittanut EU:n ulkopuolelle. Kaksi vastaajista oli myynyt myös voitollisia osakkeita ja tehnyt pikavoittoja. Muut olivat lisänneet maantieteellistä hajautusta, tehnyt liikkeitä suuntaan, jos toiseenkin ja myynyt osakesijoituksia +/- 0 tuotolla.

Taulukko 3:n avulla on kuvattu, miten Venäjän hyökkäys Ukrainaan on vaikuttanut eri elämäntilanteessa olevien sijoituskäyttäytymiseen. Lähes puolet kyselyyn vastanneista oli työssäkäyviä. Työssäkävissä suurimmalla osalla Venäjän hyökkäyssota on vaikuttanut sijoituskäyttäytymiseen. 30 vastaajaa vastasi myöntävästi ja 20 kieltävästi. Työssäkävissä opiskelijoissa voidaan huomata selkeä ero kyllä ja ei vastanneissa. Selkeästi suuremmalla osalla työssäkävistä opiskelijoista sota on vaikuttanut sijoituskäyttäytymiseen. Päätoimisten opiskelijoiden vastaukset jakautuvat suhteellisen tasaisesti, niin kuin myös työttömien. Yrittäjien vastauksissa on pieni ero, vain neljäsosa vastasi kysymykseen kieltävästi. Tosin vastaajien joukossa yrittäjiä oli hyvin vähän. Kuviosta on nähtävissä mielenkiintoinen havainto, että kaikki eläkeläiset vastasivat kysymykseen myöntävästi.

Taulukko 3. Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset sijoituskäyttäytymiseen perustuen nykyiseen elämäntilanteeseen (n=102)

Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset perustuen nykyiseen elämäntilanteeseen		Onko Venäjän hyökkäyssota vaikuttanut sijoituskäyttäytymiseen?		
Nykyinen elämäntilanne		Ei	Kyllä	Kaikki yhteensä
Ei mikään yllä olevista vaihtoehdoista		1		1
Eläkeläinen			4	4
Päätoiminen opiskelija		8	10	18
Työssäkäyvä		20	30	50
Työssäkäyvä opiskelija		4	15	19
Työtön		1	1	2
Yrittäjä		2	6	8
Kaikki yhteensä		36	66	102

Taulukko 4 havainnollistaa sijoittamisen aikajänteen merkitystä, kun tarkastellaan Venäjän hyökkäyssodan vaikutusta sijoituskäyttäytymiseen. Taulukosta voidaan huomata, että ne, joiden sijoittamisen aikajänne on lyhyempi, niin sota on vaikuttanut suuremman osan sijoituskäyttäytymiseen. Alle 5 vuoden ja 5–10 vuoden

sijoittamisen aikajänteessä ei ja kyllä vastanneiden erot ovat selkeästi suurimmat. Kun taas ne, joilla on pidempi sijoittamisen aikajänne, niin vastaukset ovat jakautuneet tasaisemmin ei ja kyllä välillä. Poikkeuksena on kuitenkin 10–20 vuoden sijoittamisen aikajänne, jossa on hieman eroavaisuutta vastausvaihtoehtojen välillä. 25 vastaajasta 15 vastaajaa on vastannut Venäjän hyökkäyssodan vaikutaneen sijoituskäyttäytymiseen myöntävästi.

Taulukko 4. Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset sijoituskäyttäytymiseen perustuen sijoittamisen aikajänteeseen (n=102)

Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset perustuen sijoittamisen aikajänteeseen		Onko Venäjän hyökkäyssota vaikuttanut sijoituskäyttäytymiseesi?		
Sijoittamisen aikajänne		Ei	Kyllä	Kaikki yhteensä
Alle 5 vuotta		3	16	19
5 - 10 vuotta		4	14	18
10 - 20 vuotta		10	15	25
20 - 30 vuotta		10	10	20
Yli 30 vuotta		9	11	20
Kaikki yhteensä		36	66	102

Taulukko 5 kuvaa Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksia sijoituskäyttäytymiseen perustuen sijoituskokemukseen. Taulukosta voidaan huomata, että alle kuuden vuoden sijoituskokemuksen omaavilla on suurella osalla vastaajista Venäjän hyökkäys Ukrainaan vaikuttanut sijoituskäyttäytymiseen. Taulukon perusteella myös suurempi osa yli vuoden sijoituskokemuksen hankkineista on muuttanut käyttäytymistään sodan aikana. Kun taas katsotaan vastaajia, keillä sota ei ole vaikuttanut sijoituskäyttäytymiseen, niin 1–3 vuoden ja yli 10 vuoden sijoituskokemuksen vastanneet muodostavat suurimman osan ei vastanneista. Taulukosta on huomattavissa, että jokaisessa sijoituskokemuksen vaihtoehdossa on vastattu enemmän myöntävästi kuin kieltävästi.

Taulukko 5. Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset sijoituskäyttäytymiseen perustuen sijoituskokemukseen (n=102)

Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset perustuen sijoituskokemukseen		Onko Venäjän hyökkäyssota vaikuttanut sijoituskäyttäytymiseesi?		
Sijoituskokemus		Ei	Kyllä	Kaikki yhteensä
Alle 1 vuosi		2	5	7
1 - 3 vuotta		14	22	36
4 - 6 vuotta		7	19	26
7 - 10 vuotta		2	3	5
Yli 10 vuotta		11	17	28
Kaikki yhteensä		36	66	102

Taulukossa 6 on havainnollistettu, miten uusien osakesijoitusten ostomäärä on muuttunut sodan aikana euromääräisesti perustuen sijoittamisen aikajänteeseen. Yli 30 vuoden sijoittamisen aikajänten omaavilla on selkeästi ostomäärä vähentynyt. Puolet vastasivat kysymykseen vähentävän vaihtoehdon. Kuviosta

voidaan huomata, että kaikilla aikajän-teillä vaihtoehto ostomäärä vähentynyt on saanut enemmän vastauksia kuin vaihtoehto lisääntynyt. Paitsi 20–30 vuoden aikajän-teessä vastauksia on tullut molempiin vaihtoehtoihin yhtä paljon. Kuviosta nousee esille, että 10–20 vuoden aikajän-teellä sijoittavista on suuri osa kokenut, että sodalla ei ole ollut vaikutusta ostomäärään.

Taulukko 6. Uusien osakesijoitusten ostomäärän muutos euromääräisesti perustuen sijoittamisen aikajän-teeseen (n=102)

Sijoittamisen aikajän-te ja ostomäärän muutokset		Onko uusien osakesijoitusten ostomäärä muuttunut euromääräisesti?			
Sijoittamisen aikajän-te	☒	Ei vaikutusta	Lisääntynyt	Vähentynyt	Kaikki yhteensä
Alle 5 vuotta		6	3	10	19
5 - 10 vuotta		7	3	8	18
10 - 20 vuotta		12	6	7	25
20 - 30 vuotta		8	6	6	20
Yli 30 vuotta		6	4	10	20
Kaikki yhteensä		39	22	41	102

Alla oleva taulukko 7 kuvaa uusien osakesijoitusten ostomäärän muutosta euromääräisesti perustuen omaan riskinsietokykyyn. Taulukosta voidaan huomata, ettei selkeästi missään riskinsietokyky asteikossa ole uusien osakesijoitusten ostomäärä lisääntynyt. Ainoastaan riskinsietokyvyssä 6 lisääntynyt vaihtoehto on saanut eniten vastauksia. Riskinsietokyvyssä 7 ja 8 suurin osa on vastannut uusien osakesijoitusten ostomäärän vähentyneen. Riskinsietokyvyssä 9 on eniten vastaajista vastannut sodalla olleen ei vaikutusta. Riskinsietokyky asteikossa 7–8 nousee esille, että ostomäärä on selkeästi vähentynyt tai ei ole ollut vaikutusta.

Taulukko 7. Uusien osakesijoitusten ostomäärän muutos euromääräisesti perustuen omaan riskinsietokykyyn

Ostomäärän muutokset perustuen riskinsietokykyyn		Onko uusien osakesijoitusten ostomäärä muuttunut euromääräisesti?			
Oma riskinsietokyky	☒	Ei vaikutusta	Lisääntynyt	Vähentynyt	Kaikki yhteensä
1				1	1
4		1		1	2
5		2		2	4
6		4	5	2	11
7		8	5	14	27
8		13	5	16	34
9		8	4	3	15
10		3	3	2	8
Kaikki yhteensä		39	22	41	102

8.3 Yhteenveto

Tutkimuksen kyselyyn vastasi yhteensä 102 henkilöä, joiden taustatiedot ja sijoitusprofiilit olivat hyvin erilaisia. Vastaajien ikäjakauma painottui suurimmaksi

osaksi 20–30-vuotiaisiin. Kyselyn vastaajista melkein puolet eli 49 % oli työssäkäyviä ja 36 % joko työssäkäyviä opiskelijoita tai pelkästään opiskelijoita. Vastaajien sijoituskokemus vaihteli laajasti alle 1 vuodesta yli 10 vuoteen. Suurimmalla osalla vastaajista kokemus vastasi kuitenkin 1–3 vuotta. Tutkimustuloksista on huomattavissa, että suurin osa 1–3 vuoden sijoituskokemuksen omaavista kuului 20–30 vuoden ikäluokkaan. Kun verrattiin ikää suhteessa sijoituskokemukseen, niin tutkimustulosten perusteella yhteenvetona voidaan pitää, että pääasiassa iän karttuessa sijoituskokemus on kasvanut. Vastauksissa oli kuitenkin myös poikkeuksia, kuten 51–60-vuotiaissa noin kolmasosa oli vastannut sijoituskokemuksen olevan 1–3 vuotta. Vastaajat pyrkivät pääasiassa suorien osakesijoitus ja osakerahastojen avulla kasvattamaan varallisuutta ja kerryttämään eläkettään.

Tutkimustulokset puolestaan osoittivat, että yli puolella vastaajista Venäjän hyökkäyssota on vaikuttanut sijoituskäyttäytymiseen. Noin 40 prosenttia vastaajista on vähentänyt osakesijoitusten ostomäärää euromääräisesti. Tähän on vaikuttanut ainakin markkinoiden ja tulevaisuuden epävarmuus. Kun taas noin 21 prosenttia on lisännyt ostomäärää kuluneen sodan aikana. Sen syyksi vastaajien keskuudessa on nostettu ainakin halvemmat osakkeiden kurssit. Loput vastaajista ovat kokeneet, että sodalla ei ole ollut vaikutusta ostomäärään. Voi olla, että tietyt ihmiset sijoittavat kuukausisäästön avulla ja sen vuoksi ovat vastanneet kysymykseen kyseisellä tavalla. Suuri osa kyselyyn vastanneista vastasi ostaneen osakkeita halvemmallalla kurssien laskiessa. Noin kolmasosa vastaajista kuitenkin oli jättänyt osakesalkkunsa kokonaan rauhaan sodan aikana.

Tutkimustuloksissa selvitettiin, onko Venäjän hyökkäyssota vaikuttanut sijoituskäyttäytymiseen perustuen nykyiseen elämäntilanteeseen, sijoituskokemukseen ja sijoittamisen aikajänteeseen. Nykyiseen elämäntilanteeseen perustuen nousi esille, että kaikki eläkeläiset olivat vastanneet sodan vaikuttaneen heidän sijoituskäyttäytymiseensä. Tuloksissa nousi myös esille, että kaikissa eri elämäntilanteissa kyllä vastauksia oli enemmän, paitsi työttömissä vastauksia oli yhtä monta. Sijoituskokemukseen perustuen vastauksissa oli myös huomattavissa, että kaikissa sijoituskokemuksen vaihtoehdoissa myöntäviä vastauksia oli enemmän kuin kieltäviä. Kaikista suurin ero ei ja kyllä vastausten kesken oli 4–6 vuo-

den sijoituskokemuksessa. Sodan vaikutuksia perustuen sijoittamisen aikajän-
teeseen tarkasteltaessa nousi esille, että sijoittamisen aikajänteeseen ollessa lyhy-
empi, niin myös sota oli vaikuttanut käyttäytymiseen. Suurimmat erot ei ja kyllä
vastausvaihtoehdoissa olivat alle viiden vuoden ja 5–10 vuoden vastausvaihto-
ehdoissa. Vastaukset jakautuivat selkeästi tasaisemmin, kun sijoittamisen aika-
jänne kasvoi.

9 Pohdinta

Niin kuin opinnäytetyön alussa nostetaan esille, mielletään sijoittaminen usein haastavaksi. Aiheesta löytyy kuitenkin suuri määrä tiedonlähteitä ja kaikilla on mahdollisuus tutustua aiheeseen. Mikäli sijoittamisesta haluaa ymmärtää enemmän, niin se vaatii pitkäjänteisyyttä. Markkinat muuttuvat ja markkinoille tulee uusia sijoitusinstrumentteja ja kohteita. Tämän vuoksi sijoittaminen on jatkuvaa tutkimista ja oppimista. Sijoitusinstrumentteja löytyy kuitenkin paljon erilaisia, jotka sopivat eri tuotto-odotuksen tai riskinsiedon omaaville.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten Venäjän hyökkäys Ukrainaan on vaikuttanut sijoittajien sijoituskäyttäytymiseen osakemarkkinoilla. Opinnäytetyön aiheen valintaperusteisiin vaikutti oma kiinnostus sodan aiheuttamista muutoksista osakemarkkinoilla. Myös oma aktiivinen sijoittaminen ja osakemarkkinoiden seuranta olivat osasyynä aiheen valintaan. Opinnäytetyön yhteydessä toteutettiin kyselytutkimus, jonka otannaksi valikoitui Facebook-ryhmä Sijoituskerho. Kyselyn avulla kerättiin konkreettista tietoa suomalaisten sijoituskäyttäytymisestä.

Opinnäytetyö saavutti tavoitteeseensa hyvin. Työn tekeminen eteni aikataulun mukaisesti. Rakenne vastasi alkuperäistä suunnitelmaa. Teoriaosuudessa käytiin läpi sijoittamista yleisesti, mitä sijoittaminen tarkoittaa ja miksi sijoittaa. Työ rajattiin käsittelemään ainoastaan osakesijoittamista, jotta opinnäytetyössä pystyttiin syventymään tarkemmin yhteen sijoitusinstrumenttiin. Työssä avattiin erilaisia mahdollisuuksia sijoittaa suoraan tai epäsuoraan osakkeisiin. Osakkeisiin liittyen kerrottiin myös niihin liittyvistä riskeistä, riskimittareista ja riskien hajauttamisesta. Teoriaosuuden lopussa perehdyttiin kuluttajien sijoituskäyttäytymiseen ja osakemarkkinoiden viimeaikaisia kriisejä.

Opinnäytetyö sisälsi havainnollistavaa materiaalia kuvioiden ja taulukoiden muodossa. Niiden tarkoituksena oli selventää kyselyn vastauksia. Osakesijoittamiseen yhdistyy usein paljon kuvioita ja kaavoja esimerkiksi erilaisista laskentakavoista tai osakekurssien kehityksestä. Tämän vuoksi erilaiset kuviot ja taulukot oli myös tärkeää huomioida opinnäytteen rakenteessa.

Jatkotutkimuksena opinnäytetyön tuloksia voisi verrata esimerkiksi vastaavasta aiheesta tehtyihin muihin tutkimuksiin. Olisi myös mielenkiintoista tutkia aihetta, kun sota saadaan täysin loppumaan. Tutkimukseen vastasi yhteensä 102 henkilöä, joka on suhteellisen pieni määrä Facebook-ryhmän koko jäsenmäärään nähden. Tämän vuoksi kyselystä saadut tulokset ovat enemmänkin suuntaa antavia kuin täysin luotettavia. Täytyy myös huomioida, että kysely toteutettiin verkossa ja kyselyä täytettäessä voi sattua, vaikka monivalinnassa näppäilyvirhe, jolloin se virheellistää todellisia tuloksia.

Opinnäytetyö oli kokonaisuudessaan opettavainen kokemus. Opinnäytetyön tekeminen vaatii suunnitelmallisuutta ja johdonmukaisuutta sen suuren työmäärän vuoksi. Työssä korostuu lähdekriittisyys ja suuren tekstikokonaisuuden tuottaminen. Opinnäytetyön ansioista kehitystä tapahtui jokaisessa edellä mainitussa osa-alueessa. Ammatillisesta näkökulmasta katsottuna opinnäytetyö syvensi ymmärrystä osakesijoittamisesta ja viimeaikaisista osakemarkkinoihin kohdistuvista kriiseistä. Osakemarkkinoiden ymmärrystä pystytään jatkossa hyödyntämään omassa henkilökohtaisessa sijoittamisessa ja mahdollisesti tulevaisuuden työtehtävissä.

LÄHTEET

- Aaltonen, T. 2021. Suomalaisten sijoituskäyttäytyminen. Tutkimus heuristiikkojen ja kognitiivisten harhojen esiintymisestä sijoittajien päätöksissä. Liiketalous. LAB-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 22.10.2022.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/494806/Aaltonen_Toni.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Alexandria. 2020. Ajallinen hajauttaminen suojaa sijoituksiasi – myös epävarmoina aikoina. Verkkosivu. Viitattu 07.10.2022.
<https://www.alexandria.fi/sisallot/sijoitusten-ajallinen-hajauttaminen-miksi-ja-miten-tai-alexandria/>
- Anttila, V.-J. 2022. Koronavirus (SARS-CoV-2, COVID-19). Verkkosivu. Viitattu 12.10.2022.
<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01257>
- Blomster, H. 2017. Volatiliteetti, se ainoa oikea riskimittari? – 5 eri näkökulmaa. Verkkosivu. Viitattu 30.09.2022.
<https://www.salkunrakentaja.fi/2017/05/volatiliteetti/>
- CFI Team. 2022a. Black Monday. Verkkosivu. Viitattu 20.10.2022.
<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/equities/black-monday/>
- CFI Team. 2022b. Dotcom Bubble. Verkkosivu. Viitattu 20.11.2022.
<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/equities/dotcom-bubble/>
- Chen, J. 2022. Day Trader: Definition, Techniques, Strategies, and Risks. Verkkosivu. Viitattu 20.11.2022.
<https://www.investopedia.com/terms/d/daytrader.asp>
- Docue. 2022. Erilaiset osakkeet – tiedätkö nämä 4 seikkaa? Verkkosivu. Viitattu 04.10.2022.
<https://docue.com/fi-fi/lakitieto/osakelajit-osakeyhtiössä>
- Erkkilä, J. 2019. Yhdistelmärahasto on helppo mutta kallis sijoitusmuoto. Verkkosivu. Viitattu 17.10.2022.
<https://www.salkunrakentaja.fi/2019/04/yhdistelmarahasto-sijoitusmuoto/>
- Hayes, A. 2019. Dotcom Bubble. Verkkosivu. Viitattu 20.10.2022.
<https://www.investopedia.com/terms/d/dotcom-bubble.asp>
- Hayes, A. 2021. Black Monday: History, Causes, and Aftermath. Verkkosivu. Viitattu 20.10.2022.
<https://www.investopedia.com/terms/b/blackmonday.asp>
- Heikinheimo, H. 2020. Hajauttaminen – Miten sijoitukset kannattaa hajauttaa? 5 vinkkiä parempaan hajautukseen. Verkkosivu. Viitattu 08.10.2022.
<https://www.sijoittaja.fi/61939/miten-sijoitukset-kannattaa-hajauttaa/>

Heikkilä, T. 2022. Listaamattomien yritysten osinkoverotus jopa 40 %. Verkkosivu. Viitattu 20.10.2022.
<https://www.sijoittaja.fi/328522/listaamattomien-yritysten-osinkoverotus-yrittajat-maksavat-jopa-40-osinkoveroa/>

Kallunki, J.-P. et al. 2019. Ammattimainen sijoittaminen. 8. uudistettu painos. Alma Talent. Helsinki

Macrotrends. Dow Jones – DJIA – 100 Year Historical Chart. Verkkosivu. Viitattu 20.10.2022.
<https://www.macrotrends.net/1319/dow-jones-100-year-historical-chart>

Marchetti, T. 2021 Arvo vs. kasvuosakkeet – Onko arvo-osakkeisiin sijoittaminen kuoleva taiteenlaji? Verkkosivu. Viitattu 12.10.2022.
<https://www.mandatumlife.fi/life-magazine/2021/arvo-osakkeet-vs.-kasvuosakkeet---onko-arvo-osakkeisiin-sijoittaminen-kuoleva-taiteenlaji/>

Mandatumtrader. 2019. Tunnetuko treidaajat, kontraajat ja holdarit? Markkinoilla liikkuu monenlaisia sijoittajia. Verkkosivu. Viitattu 11.10.2022.
<https://www.mandatumtrader.fi/traderace/trader-sisallot/tunnetko-treidaajat-kontraajat-ja-holdarit-markkinoilla-liikkuu-monenlaisia-sijoittajia/>

Mandatumtrader. 2020. Osakkeet ja osakesijoittaminen. Verkkosivu. Viitattu 04.10.2022.
https://www.mandatumtrader.fi/kaupankaynti/instrumentit/osakkeet/?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=sijoittaminen-ja-instrumentit&utm_content=99366837349&s_kwcid=AL%2110449%213%21524499652475%21b%21%21g%21%21osake&qclid=CjwKCAjws--ZBhAXEiwAv-RNL8jDibflts8cZ6-p0-EvY5pLByox9hRillxuLP7imY_p-ouwXlv45RoCMoYQAvD_BwE

Miranda, G. n.d. Why is Russia invading Ukraine? Could it be the start of WWII? Here's what we know. Verkkosivu. Viitattu 21.10.2022.
<https://eu.usatoday.com/story/news/world/2022/02/24/russian-invasion-ukraine-questions-explained/6921368001/>

Mitchell, C. 2022. Swing Trading: What It Is and the Pros and Cons for Investors. Verkkosivu. Viitattu 20.11.2022.
<https://www.investopedia.com/terms/s/swingtrading.asp>

Myllyoja, N. n.d. Sharpen luku, beta ja volatiliiteetti – mittaa tuoton suhdetta riskiin ennen kuin itseesi. Verkkosivu. Viitattu 30.09.2022.
<https://www.nordnet.fi/blogi/koulu/sharpen-luku-beta-ja-volatiliiteetti/>

Nordea Funds. 2022. Sadan viime vuoden pahimmat kriisit osakemarkkinoilla. Verkkosivu. Viitattu 23.10.2022.
<https://www.nordeafunds.com/fi/artikkelit/sadan-viime-vuoden-pahimmat-kriisit-osakemarkkinoilla>

Nordnet.fi. 2022. OMX Helsinki 25 (OMXH25). Verkkosivu. Viitattu 12.10.2022.
<https://www.nordnet.fi/markkinakatsaus/indikaattori/omxh25>

Osakesijoittaja.fi. n.d. Korkorahastot sijoituskohteena 2022 – Tuotto, kulut, toimintaperiaate.... Verkkosivu. Viitattu 22.11.2022.

<https://osakesijoittaja.fi/korkorahastot/>

Pankkiasiat.fi. n.d.a. Markkinariski. Verkkosivu. Viitattu 09.10.2022.

<https://pankkiasiat.fi/markkinariski>

Pankkiasiat.fi. n.d.b. Sharpen luku. Verkkosivu. Viitattu 07.10.2022.

<https://pankkiasiat.fi/sharpen-luku>

Pankkiasiat.fi. n.d.c. Valuuttariski. Verkkosivu. Viitattu 12.10.2022.

<https://pankkiasiat.fi/valuuttariski>

Pörssisäätiö. 2018. Mitä tunnusluvut kertovat? Verkkosivu. Viitattu 07.10.2022.

<https://www.porssisaatio.fi/blog/2018/08/10/mita-tunnusluvut-kertovat/>

Pörssisäätiö. 2017. Osakeopas. PDF-dokumentti. Viitattu 18.10.2022.

<https://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2017/06/Osakeopas-2017.pdf>

Raha.fi. n.d. Sijoittaminen on fiksu tapa säästää ja vaurastua. Verkkosivu. Viitattu 05.10.2022.

<https://raha.fi/sijoittaminen/>

Saariaho, S. 2021. Maantieteellinen hajauttaminen suojaa salkkuasi ja vakauttaa tuottoja. Verkkosivu. Viitattu 08.10.2022.

<https://www.poppankki.fi/blogi/maantieteellinen-hajauttaminen-suojaa-salkkuasi-ja-vakauttaa-tuottoja>

Saario, S. 2021. Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. 21. painos. Alma Talent. Helsinki.

Selfin, Y. 2022. Russia and Ukraine conflict: Economic implications. Verkkosivu. Viitattu 21.10.2022.

<https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2022/03/russia-and-ukraine-conflict-chief-economist-team.html>

Sijoittaja.fi. n.d. Miksi sijoittaa. Verkkosivu. Viitattu 05.10.2022.

<https://www.sijoittaja.fi/sijoittaminen/miksi-sijoittaa/>

Sijoittaja.fi. 2019. Osakkeiden kaksi vuosikymmentä – poimi tärkeimmät opit. Verkkosivu. Viitattu 12.10.2022.

<https://www.sijoittaja.fi/144229/osakemarkkinoiden-kaksi-vuosikymmenta-poimi-tarkeimmat-opit/>

Sijoittaja.fi. 2022. Vertailussa suosituimmat yhdistelmärahastot – katso parhaat! Verkkosivu. Viitattu 17.10.2022.

<https://www.sijoittaja.fi/83736/sijoittaja-fin-vertailussa-suomalaisten-suosituimmat-yhdistelmarahastot-katso-parhaat/>

Sijoitustieto. 2018. Volatiliteetti – Markkinoiden pelkokerroin. Verkkosivu. Viitattu 30.09.2022. <https://www.sijoitustieto.fi/volatiliteetti>

Slotte, J. 2002. Kuluttajan sijoituskäyttäytyminen ja siihen vaikuttavat tekijät. Taloustieteiden tiedekunta. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 22.10.2022.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/9783/joslotte.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Valtanen, M. 2022. Venäjä hyökkäsi Ukrainaan 24. helmikuuta. Konflikti maiden välillä alkoi jo vuosia aiemmin. Verkkosivu. Viitattu 21.10.2022.

<https://suomenkuvalehti.fi/ulkomaat/venaja-hyokkasi-ukrainaan-23-helmikuuta-konflikti-maiden-valilla-alkoi-jo-vuosia-aiemmin/>

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. E-kirja. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki. Viitattu 09.11.2022. <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>

Viitala, T. 2022. Osakerahastot. Verkkosivu. Viitattu 04.10.2022.

<https://sijoitusrahastot.org/osakerahastot/>

Yli-Korhonen, J. 2022a. Mitä ovat defensiiviset osakkeet ja mitkä osakkeet ovat defensiivisiä? Verkkosivu. Viitattu 04.10.2022.

https://financer.com/fi/wiki/defensiiviset-osakkeet/#Defensiiviset_osakkeet

Yli-Korhonen, J. 2022b. Mitä ovat sykliset osakkeet ja mitkä osakkeet ovat syklisiä? Verkkosivu. Viitattu 04.10.2022.

https://financer.com/fi/wiki/sykliset-osakkeet/#Sykliset_osakkeet

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset sijoittajien käyttäytymiseen osakemarkkinoilla

Olen liiketalouden tutkinto-ohjelman opiskelija Tampereen ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyöni käsittelee sijoittajien käyttäytymistä Venäjän hyökkäyssodan aikana. Teoriaosuudessa on perehdytty osakesijoittamiseen ja sijoittajakäyttäytymiseen erityisesti kriisiaikoina. Tämän kyselyn tarkoituksena on kerätä opinnäytetyötä varten konkreettista tietoa suomalaisten sijoittajien käyttäytymisestä osakemarkkinoilla Venäjän hyökättyä Ukrainaan.

Opinnäytetyöni tullaan julkaisemaan osoitteessa www.theseus.fi.

Vastaukset käsitellään nimettömästi ja kyselyyn vastaaminen vie aikaa keskimäärin 3-5 minuuttia.

Kiitos jo etukäteen kaikille vastaajille!

Joona Vidman
joona.vidman@tuni.fi
Tampereen ammattikorkeakoulu

 joona.vidman1999@gmail.com (Ei jaettu) [Vaihda tiliä](#)

***Pakollinen**

Sukupuoli *

- Mies
- Nainen
- Muu

Ikä *

- Alle 20 vuotta
- 20 - 30 vuotta
- 31 - 40 vuotta
- 41 - 50 vuotta
- 51 - 60 vuotta
- Yli 60 vuotta

Nykyinen elämäntilanne *

- Päätoiminen opiskelija
- Työssäkäyvä opiskelija
- Työssäkäyvä
- Työtön
- Yrittäjä
- Eläkeläinen
- Ei mikään yllä olevista vaihtoehdoista

Sijoittamisen aikajänne

- Alle 5 vuotta
- 5 - 10 vuotta
- 10 - 20 vuotta
- 20 - 30 vuotta
- Yli 30 vuotta

Sijoituskokemus *

- Alle 1 vuosi
- 1 - 3 vuotta
- 4 - 6 vuotta
- 7 - 10 vuotta
- Yli 10 vuotta

Sijoittamisen tavoitteet *

- Eläkkeen kertyminen
- Vaurastuminen
- Asunto tai kiinteistö
- Lapselle säästäminen
- Muu: _____

Miten sijoitat osakkeisiin? *

- Suorat osakesijoitukset pörssilistattuihin yhtiöihin
- Osakerahastot
- Yhdistelmärahastot
- Listaamattomat yhtiöt
- Muu: _____

Oletko sodan vuoksi hajauttanut osakesijoituksiasi muihin sijoituskohteisiin? Jos olet, niin mihin?

Oma vastauksesi _____

Osakesalkun koko *

- Alle 1000 €
- 1000 € - 3000 €
- 4000 € - 6000 €
- 7000 € - 10000 €
- 10000 € - 20000 €
- 20000 € - 50000 €
- Yli 50000 €

Oma riskinsietokyky *

- 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
- Pieni Suuri

Onko Venäjän hyökkäyssota vaikuttanut sijoituskäyttäytymiseesi? *

- Kyllä
- Ei

Onko uusien osakesijoitusten ostomäärä muuttunut euromääräisesti? *

- Lisääntynyt
- Vähentynyt
- Ei vaikutusta

Syy ostomäärien muutokselle euromääräisesti

- Markkinoiden epävarmuus
- Tulevaisuuden epävarmuus
- Oman taloudellisen tilanteen muutos
- Muu: _____

Oletko tehnyt jotain seuraavista vaihtoehtoista sodan aikana?

- Myynyt osakesijoituksia tappiolla
- Jättänyt osakesalkun kokonaan rauhaan
- Ostanut osakkeita halvemmalla kurssien laskiessa
- Muu: _____